

KARIKE

BROJ 18 DECEMBAR/PROSINAC 2013. GODINE

INTERVJU: BORIS LALIĆ

100%
seksna str. 10-11
fantastika

NOVA GODINA, NOVE NAVIKE

Kako zaista napraviti
promjenu u životu str. 2

A JA SE BAVIM...

str. 18

Tetoviranjem

PRIČA O KARIMU ZAIMOVIĆU

str. 12-13

Čovjek koji je
predvio svoju smrt

Kako zaista napraviti promjenu u životu

Razumijevanje psihološkog procesa promjene, stadija promjene i načina na koji se prolazi kroz svaku od faza, može uveliko povećati mogućnosti da postignete svoje ciljeve.

Piše: Kenan Muminagić

„Promislite kako je teško promijeniti sebe i razumjet ćete koliko malo šanse imate dok pokušavate promijeniti druge.“ Jacob M. Braude

Svako ko je imao za cilj da promjeni neku svoju naviku može razumjeti poteškoće koje se susreću na takvom putu. Bilo da je to odluka o prestanku pušenja, mršanja, promjeni radnih navika; promjene nikada ne dolaze lako. Kada pokušate shvatiti kako je neko, primjerice, prestao pušiti da biste i sami kasnije primjenili njegovu strategiju, najčešće dolazite do zaključka da se ključna stvar sastoji u jednoj riječi - karakteru. Karakter, u tom smislu, predstavlja snagu volje, koja postaje mitsko mjesto mnogih onih koji na svom putu pokušaju promjene posrnu. U krajnjem slučaju se nameće jednostavno rješenje: karakter ili posjeduješ ili ne. Nadalje, to vodi do jedinog mogućeg ishoda za one koji ga „nemaju“ - da prihvate neminovnost vlastite sdbine. Na svu sreću, psihologija je kao relativno mlada nauka u 20.vijeku ostvarila veliki napredak i na taj način ponudila naučna objašnjenja kako jednostavnih tako i kompleksnih psiholoških procesa koji se odvijaju u čovjeku. Neki od takvih procesa su navike i promjene istih, dok je najpopularniji model za promjenu navika transteoretski model faza promjene.

Model faza promjene

Proces promjene navike je najčešće proces pokušaja i pogrešaka. Odustajanje od savršenstva i velikih naglih koraka je u osnovi ovog modela u kome se svesvodi na razvijanje tehnikе koja najviše odgovara individualnom karakteru i to kroz proces konstantnog učenja iz vlastitih postaja. Razumijevanje psihološkog procesa promjene, stadija promjene i načina na koji se prolazi kroz svaku od faza, može uveliko

povećati mogućnosti da postignete svoje ciljeve. Model faza promjene se pojavio kasnih 70-ih godina prošlog vijeka, i djelo je istraživača Jamesa Prochaska i Carl DiClementea koji su tragali za načinom kako da pomognu ljudima pri odvikavanju od pušenja. Nakon početne faze, metod je dobio širi zadatak - da pomogne pri promjeni bilokojeg ponašanja.

Model se sastoji iz pet faza: prekon-

što više informacija o načinima te promjene ili priprema motivacionih citata i njihovo zapisivanje.

Poslije teorije, slijedi praksa

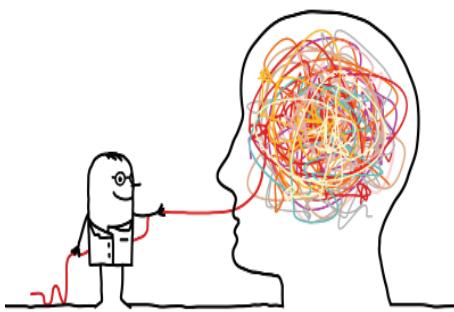
U četvrtoj fazi promjene, osoba počinje sa konkretnim postupcima kako bi ostvarila svoje ciljeve. Često je razlog neuspjeha nedovoljan vremenski period te promišljanja u ranijim fazama tako da se ona, kada se izgubi motivacija koja se crpi iz početnog entuzijazma, automatski izgubi u potpunosti. Kako je rekao Zig Zagler: „Ljudi obično kažu kako motivacija ne traje. Pa ne traje ni kupanje – zato je preporučeno na dnevnoj bazi“ (prev. aut.). Naprimjer, mnogi ljudi za Novu godinu odluče smršati, odluče odmah započeti sa novim režimom vježbanja, počnu jesti zdravije i smanje količinu unosa hrane tokom svakog obroka. Ovi koraci su definitivno od presudne važnosti za uspjeh ali takvi projekti budu često napušteni već nakon nekoliko sedmica jer su preskočeni prethodni koraci. Najvažnije je tokom ove faze održati motivaciju kroz pravilno samonagradjivanje.

Poslije tri do četiri mjeseca pridržavanja, promjena prelazi u novostecenu naviku koju je potrebno održavati. Posljednja faza je upravo faza održavanja. Karakteristično je da ova faza nikada i ne prestaje ali vremenom ona postaje podnošljivija. Posrtanja su sastavni dio svake promjene. U takvom trenutku iskušenje da se odustane od promjene je najintenzivnije. Potrebno je gledati na svako posrtanje kao nešto iz čega se može izvući pouka, te za ubuduće pronaći način kako naredni put takvo posrtanje izbjeci.

Naposlijetu, neophodno je nabrojati i neke osnovne principe koje tokom jednog ovakvog procesa valja imati na umu u svakom trenu. Prije svega, ciljevi trebaju da budu realistični i specifični.

Također, važno je izabrati jedan kratkoročni cilj i nakon što se taj postigne, prelazi se na slijedeći jer promijeniti više stvari odjednom, skoro pa je nemoguće. Nakon svakog kratkoročnog cilja se treba nagraditi malom nagradom jer je to motivacija koja proizvodi želju za novom promjenom i novom nagradom.

Treba početi malim koracima i imati u vidu da je promjena proces. Posrtanje također treba shvatiti kao nešto uobičajeno u tom procesu, te ga treba shvatiti kao sredstvo učenja o sebi.

templacijska, kontemplacijska, pripremnna, akciona, faza održavanja. Prva faza - faza prekontemplacije je faza u kojoj se niste još odlučili za promjenu, a ako imate štetnu naviku koju želite promjeniti, poput pušenja, onda je za ovu fazu karakteristično i negiranje štetnosti te navike. U većini slučajeva u ovoj fazi osoba ne vjeruje da je promjena uopće ostvariva. Na listi za i protiv i dalje je više argumenata protiv promjene.

Taj balans se počinje mijenjati i u trenutku kada se taj odnos približava jednakosti argumenata za i protiv počinje druga faza. U fazi kontemplacije osoba sve više osjeća posljedice takve podvojenosti, a obzirom da ličnost teži koherentnom i jasnom stavu, dolazi se do odluke odustajanja ili preuzimanja daljih koraka. Prve dvije faze po procjenama mogu trajati do pošt mjeseci zasebno.

Treća faza - faza pripreme je faza u kojoj je odluka donesena. U ovoj fazi ćete početi sa malim promjenama koje će vas pripremiti za veće životne promjene. Naprimjer, ako vam je cilj da smršate, možete pokušati sa prebacivanjem na ishranu sa manje masnoća. Ako je, pak, vaš cilj prestanak pušenja, možete smanjiti broj cigareta koji dnevno konzumirate ili se prebaciti na drugi brend sa manje nikotina u cigaretama. Ukoliko ste u fazi pripreme, postoje neki koraci koje mozete poduzeti kako biste povecali svoje sanse za uspjesno stvaranje trajnih životnih promjena. Primjeri za to su prikupljanje

IMPRESSUM

Izdavač: Udruženje Omladinska novinska asocijacija u Bosni i Hercegovini
Izvršni direktor: Boris Ćović
Glavni i odgovorni urednik: Haris Dedović
Izvršna urednica: Hana Čolić
Redakcija: Renata Dujmušić, Ljubica Mišelić, Nebojša Sikić, Emira Gasal
Dopisnici: Denis Gigo Hadžić, Kenan Muminagić, Mirma Dragaš, Ajla Heralić
Lektorica: Lejla Reko
Fotografi: Valentino Čolić, Lana Čosić, Renata Dujmušić, Boro Todorović
Menadžer čistote radnih prostora: Stefan Marinović
Naslovnička: Boris Ćović
Kontakt: Tel./fax: +387 33 205 850, Hamdije Kreševljakovića 68 - Drvenija, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina; onaubih.karlike@gmail.com
Web: <http://onabih.ba>

Samoizgradnja ličnosti putem muzike

Najčešće zastupljena vrsta umjetnosti u svakodnevničkoj čovjeku je muzika. Kao nezaobilazan oblik čovjekove životne atmosfere, muzika nudi širok spektar visoko kvalitetnih uslova i pogodnosti.

Piše: Nebojša Sicić

Čovjekova percepcija svijeta i životu mnogo čemu zavisi od njegove stvaralačke moći i sposobnosti poimanja stvarnosti oko sebe. U kojoj mjeri i koliko će dozvoliti „udarcima života“ da utiču na kvalitetu njegove egzistencije, zavisi isključivo od jačine i čvrstoće integriteta njegove ličnosti. Svojstveni obrazac po kome se pojedinac ponaša, njegove osobine i emocije su odraz struktuiranosti jedne ličnosti. Karakter i temperament individue, te psihički sklop čovjeka je u potpunosti podređen stepenu složenosti međusobno povezanih elemenata ličnosti. Osim toga, osjećaji pripadnosti i identiteta čovjeka uslovjeni su kontinuiranim promjenama koje se dešavaju unutar ličnosti i stabilniji su i „čvršći“ ukoliko čovjek intenzivnije i češće doživjava te promjene. Stoga razvoj ličnosti u ljudskom životu igra presudnu ulogu za njegovo psihofizičko stanje. Iako se ličnost razvija u najvećoj mjeri tokom ranog djetinjstva, ona prolazi kroz promjene tokom čitavog života. U stvaranju i stabilizaciji strukture ličnosti utiču brojni faktori od kojih su najznačajni biološki i socijalni. Svaka individua posjeduje urođene crte ličnosti koje igraju važnu ulogu u djelovanju prema životnoj sredini i njegovim reakcijama, ali društveni faktori značajno mogu promijeniti tok i dinamiku razvoja ličnosti. Uticaj sredine na pojedinca može biti distanciran i umanjen, ukoliko je njegova individualna aktivnost konstatna, te njegov samorazvoj ličnosti koji uključuje formiranje sistema vrijednosti, ciljeva i namjera progresivno i dosljedno raste. Na koji način ličnost ostvaruje svoj integritet, pod kojim uslovima se razvija, kakve specifične doprinose i karakteristike donosi čovjeku, određuje i formuliše njegova jedinstvena aktivnost i angažman na sebi i svom ponašanju. Direktno ili indirektno, čovjekove stečene navike i svakodnevne aktivnosti utiću i mijenjaju jezgro njegove ličnosti.

Umjetnost kao katalizator

Tako na primjer univerzalni katalizator u procesu nastajanja kompletnе ličnosti predstavlja umjetnost, koja kao takva oblikuje čovjekovu ličnost i njegovu perspektivu. U današnje vrijeme najčešće zastupljena vrsta umjetnosti u svakodnevničkoj čovjeku jeste, muzika. Kao nezaobilazan oblik čovjekove životne atmosfere, muzika nudi širok spe-

ktar visoko kvalitetnih uslova i pogodnosti. Stečena znanja i iskustva putem umjetnosti u djetinjstvu, mogu imati presudnu ulogu za njegovo dalje ponašanje i oblikovanje svijesti. U toku ranog djetinstva dolazi do formiranja osnove ličnosti koja najvećim dijelom ostaje nepromijenjena tokom čitavog daljeg života, shodno tome, glavne karakterne crte, sistemi vrijednosti i univerzalni životni ciljevi se obrazuju takođe za vrijeme formiranja osnove ličnosti. Proces obrazovanja dinamičke strukture ličnosti može da se odvija jednostavno i u relativnoj harmoniji, ili

što je češći slučaj da razvoj ličnosti prolazi kroz stalnu disharmoniju i usporeno sazrijevanje. Ukoliko proces nastajanja i integrisanja ličnosti konstatno nailazi na smetnje i prepreke, takav razvoj ličnosti može stvoriti psihopataloške posljedice za pojedinca koje svoju izraženost postižu kasnijem životu čovjeka. Konflikti unutar ličnosti čovjeka sublimiraju se u njegovo ponašanje i svijest, koje on dalje ispoljava na ljude oko sebe, te time u zavisnosti od ozbiljnosti konflikata šteti kako sebi tako i društvu, pa tako svaka nedovoljno stabilna i degradirana ličnost svoj uticaj i dejstvo prenosi na društvo.

Kako muzika pomaže?

Iako je muzika sveopšte prisutna i dostupna u svakom obliku, ona je višestruko značajna za čovjeka i društvo. Indirektan uticaj muzike većinom je vezane za sposobnosti i svijest čovjeka, gdje ona igra revolucionarnu ulogu. Naime, slušanjem muzike aktiviraju se skoro svi dijelovi mozga zaduženi za kognitivne i emocionalne funkcije, te time dolazi do potpune „budnosti“ čovjeka. Čak i onda kada direktno ne slušamo muziku, mozak i dalje registruje zvuk, tako da je i tada u aktivnom stanju.

Pri procesu slušanja muzike aktivacijom pojedinih dijelova mozga dolazi do lančane reakcije, gdje otpočinje aktivnost i ostalih dijelova. Usljed toga dolazi i do „komunikacije“ dijametralno suprotnih struktura čovjekove ličnosti pri čemu se prekida spona između svjesnog i nesvjesnog do te

mjere da čak dolazi do sinteze sadržaja ove dvije strukture čovjekove ličnosti. Tako muzika vraća duboko potisnute emocije i osobine na površinu ličnosti transformisane u novom obliku, dostupne u zavisnosti od želje i volje čovjeka za promjenu elemenata ličnosti. Takođe, poznata je osobina muzike da poboljšava intelektualne sposobnosti i kreativnost, tako što komponente muzike utiču na lučenje raznih hormona u mozgu, koji su povezani sa kognitivnim funkcijama.

Ritam kao jedan od osnovnih elemenata muzike, ima fiziološko djelovanje na čovjeka. S obzirom da je mozak direktno povezan sa tijelom, prijem zvučnog stimulusa djeluje i na brzinu rada nekih organa. Tako na primjer, ritam muzike može da ubrza ili uspori rad srca, time što je u većini slučajeva brzina otkucanja srca i ritma različita. Poznata je činjenica da prilikom učenja muzika aktivira moždane hemisfere, prilikom čega dolazi do višestrukog poboljšanja koncentracije i pamćenja.

Osim uživanja u muzici, psihičkog i fizičkog djelovanja, muzika ima i psihoterapeutski efekat. Zbog toga se razvila u sklopu medicine posebna disciplina koja proučava terapeutska dejstva muzike na abnormalnosti i deformacije koje se mogu pojaviti tokom čovjekovog života. Korištenje muzike se pokazalo značajno u poboljšanju zdravstvenih uslova kod ljudi oboljelih od raka, djece sa ADHD sindromom (poremećaj pažnje i hiperaktivni poremećaj), te u olakšavanju najčešćeg poremećaja raspolaženja, depresije.

Zajedno sa standardnim tretmanom, muzikoterapija je pokazala svoju učinkovitost i na polju ozbiljnih mentalnih poremećaja, kao što je shizofrenija. Završeni studiji istraživača internacionalne mreže Cochrane, koji provode i upoređuju istraživanja u cilju pružanja informacija o doноšenju boljeg zdravstvenog tretmana, naišli su na pozitivne rezultate u liječenju shizofrenije uz pomoć muzikoterapije. Studiji su obuhvatili dvije grupe ljudi, gdje su u jednoj grupi učestvovali samo pacijenti čije liječenje se sastoji od standardnih rehabilitacijskih sredstava i mjera opreza, dok su se u drugoj grupi nalazili pacijenti koji su pored standardnog tretmana imali i muziku uključenu u liječenje. Druga grupa je ostvarila napredak u liječenju shizofrenije, te je postigla veću uspješnost terapije. Pored brojnih faktora u procesu izgradnje ličnosti, muzika igra esencijalnu ulogu pri kojoj ona strukturiira i stvara zrelu i sposobnu ličnost čovjeka.

NAGRADA ZA NAJBOLJI NEOBJAVLJENI ROMAN

Romani Zlatne sove Prve od Istočnog Sarajeva

Druge godine zaredom raspisan je konkurs za najbolji neobjavljeni roman: „Zlatna sova“. Dostavljen 121 rukopis

Piše: Ljupko Mišeljić

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva RS Istočno Novo Sarajevo (ZUNS) raspisao je, 28. novembra 2013. godine Konkurs za najbolji neobjavljeni roman. V.d. direktora Zavoda, g. Rade Ristović, pozvao je sve istaknute pisce koji pišu i stvaraju na srpskom jeziku da učestvuju na konkursu koji je otvoren do 6. maja 2014. godine.

U Konkursu piše da će pobjednik „Zlatne sove“ za 2014. godinu dobiti 10.000 KM, a nagrađeni roman bit će objavljen u tiražu od 2.000 primjeraka. Autor romana dobit će takođe, sto primjeraka svoga romana.

Druga nagrada je objavljivanje romana u tiražu od petsto primjeraka, honorar u iznosu od 3.000 KM i pedeset primjeraka romana. Autorski honorar od 2.000 KM, tiraž od petsto primjeraka i pedeset primjeraka na poklon sljedeće i onoga čiji roman osvoji treću nagradu.

Uslovi Konkursa su takvi da jedan autor može konkurisati samo sa jednim rukopisom koji pod Šifrom treba biti dostavljen ZUNS-u isključivo putem pošte do 6. maja 2014. godine.

Pobjednik Konkursa biće poznat 4. septembra, kada ova institucija proslavlja Dan osnivanja i 22. godišnjicu postojanja.

„Osim nagrađenih romana, Zavod će, uz saglasnost autora, objaviti još tri najbolje ocijenjena rukopisa od strane žirija. Ti romani imat će tiraž od po petsto primjeraka, a biće dodijeljen i autorski honorar“, izjavio je Ristović.

Ovogodišnji pobjednici „Zlatne sove“ konkurisali su na četiri književna konkursa: „NIN-ova nagrada“, „Vitalova“, „Momo Kapor“ i „Branko Ćopić“.

Prvu nagradu je osvojio roman „Obala“ beogradskog autora Živojina Ivkovića. Drugo mjesto osvojio je roman „Crno pile koje beži“ autora Ivana Zlatkovića iz Aranđelovca, dok je treću nagradu dobio roman „Povratak Ž-a“ Petra Pješevca, autora iz Melburna.

Lična tragedija

Predsjednik žirija, g. Mladen Šukalo, je u obrazloženju dodjele nagrada rekao da snaga nagrađenog romana „Obala“ proizlazi iz nastojanja da se njime postave ključna pitanja današnjice. Šukalo je u kategoriju angažovane literature, kako je is-

takao, svršao pitanja krivice i lične odgovornosti, relacije žrtve i krvnika, kolektivnog pamćenja, fizičkih i duhovnih izguranstava i oprštanja.

Živojinu Ivkoviću, autoru najboljeg neobjavljenog romana, kako saznajemo, teško je pala nagrada i činjenica da je

slavodobitnik, budući da je roman inspirisan gubitkom njegove kćerke.

Ivković je po vokaciji slikar ali, kako je istakao, više nije mogao da iskaže svoje emocije bojom i kićicom jer je bilo potrebno nešto mnogo više i jače kao što je riječ.

Glavni junaci romana „Obala“ su beogradski Jevrejin, koji je potomak žrtve holokausta, i Njemica, koja je potomak ratnog zločinca. Upoznaju se na Starom sajmištu, sabirnom centru za Jevreje, paradigm zaborava koja danas predstavlja ruglo civilizacije, prilikom nacističke okupacije Beograda. Kroz svoju naraciju likovi govore o svom suočavanju sa ratnim strahotama uvažavajući jedno drugo, te kasnije stupaju u brak i rađaju djecu. Roman se završava scenom iz 1999. godine i bombardovanjem Beograda. „Obala“ se bavi periodom druge polovine 20. stoljeća na prostoru bivše Jugoslavije. Indirektno treći neveselu prošlost naroda i narodnosti bivše države. U žiži je, naravno, odnos Jevreja i Nijemaca, te njihovo suočavanje sa holokustom.

I drugi rukopisi dobili priliku

U romanu „Crno pile koje beži“, autor Ivan Zlatković piše o odnosu glavnih junaka Sanje i Koje, aktera i pripovjedača romana, koji nisu imali mogućnost da doživljenu istinu prešute ili uljepšaju. Koja je htio napisati pametnu i srećnu knjigu o sebi i Kaći u koju je zaljubljen. „Jezikom stvarnosti i stvarnošću jezika, opoetizovanom istraživačkom i analitičkom

leksikom i semantikom, foknerovskim pripovjedačkim postupkom, govorom tijela i duše napisao je ‘bijelu knjigu’ o zaboravu da smo nekada bili djeca. Činjenica da ne volimo čitati priče o djeci s ‘posebnim potrebama’ koja nemaju noge, majku, kriju se po čoškovima, imaju vaške različitim vjera, bijele, crne i žute boje i mučaju istaknuta je u ovom romanu. Ključ razumijevanja i čitanja te tumačenja više značne tematike Zlatkovićeve ‘azbuke’ savremene stvarnosti je enigmatično crno pile kojeg u pripovijedanju ima i onda kada ga nema, crna metafora koja sama sebe istražuje i određuje tokovima svijesti i podsvijesti. Čitaocu ostaje mogućnost i pravo da je čita, doživi i tumači na svoj način po svojoj vrijednosnoj mjeri“, rekao je o romanu Miljko Šindrić.

Roman „Povratak Ž-a“, svojom tematikom zadire u bolna iskustva novije istorije, na sličan način kao i roman-pobjednik. Ovaj roman, međutim, opisuje odnose tadašnje vlasti i građana kao i vanjske politike države u kojoj su živjeli i likovi iz romana „Obala“. Pješevac u romanu govori o refleksima totalitarne ideologije na sudbine ljudi koji, opijeni njom, tonu u mrak istorije kao anonimne žrtve. Roman iznosi životnu priču mladića, revolucionara, studenta prava i narodnog heroja kojega, na preporuku Uprade državne bezbjednosti (UDB-e), odmah nakon rata šalju na školovanje u Moskvu.

Odlaskom na čuvenu vojnu akademiju „Frunze“, glavni lik romana Ž. će upoznati muzičarku Ninu koja je služila kao medena zamka. Nina je imala zaduženje da ga prati i dostavlja izvještaje o njemu nadležnim. Tamo će se zaljubiti jedno u drugo ali će ta ljubav biti prekinuta Nininim samoubistvom koje je počinila zbog toga što je „služba“ od nje tražila da kao „kurva“ špijunira ljudi. Ž. se nakon toga vraća u domovinu odakle će ga poslati na Goli otok. Junak će tamo biti mučen savješću jer će mu se javljati sjeni onih koje je pogubio. Po izlasku iz zatvora nastaviće da živi kao ljudska olupina. Prebiraće po svojim uspomenama, doživjet će bombardovanje Beograda pa će mu se čitav život učiniti kao mrak. Na poslijetu, doživjet će izvjesno pročišćenje duše. „Privremeni nestanak struje (pod bombama) epifanijom će mu ozariti lice“. Ž. je tada već vidno oronuli starac ali odlučno izgovara riječi pobune: „Neću da živim u svetu bez svetlosti. Neću da živim u mraku samice iz koje nikada nisam izšao.“

Zavidna književna kultura, pročišćen i kristalno jasan jezik kao i suvereno vladanje pripovijedanjem krasi ovu mozaički komponovanu i izvanredno ispričanu priču. Izuzetno poznavanje duha vremena o kome pisac govori učinilo je ovaj roman izuzetno jezgrovitim i suptilnim.

**PROŠLO VRIJEME ČOKOLADA OD PEDESET
MARAKA, SADA SU ČESTITKE DVije MARKE**

Djeci na dar, sebi na čar

Banjalučani su tokom čitave godine u Gospodskoj ulici i na Trgu Krajine bili u mogućnosti da kupe čestitku na kojoj svojim željama mogu bliskim osobama čestitati praznike i sve ono što se u našem narodu čestita. Gospode svakako ima i u drugim gradovima naše zemlje, ali kako je to tamo izgledalo?

Piše: Ljupko Mišeljić

Firma „Djeci na dar“ još je prošle godine počela sa prodajom čestitki na kojima su bile razne ilustracije po cijeni od dvije konvertibilne marke. Možda je ova cijena i simbolična s obzirom da je firma, koja je čestitke prodavala i u Sarajevu, zapošljavala samo dvije osobe dok su ostali svoj posao obavljali kao volonteri. Od glavnih i (ne)odgovornih saznajemo da je provizija volontera 20% od onoga što prodaju.

Gradova je mnogo, a Gradiška je samo jedna

Ne treba sumnjati u pragmatičnost ovakvog vida finansiranja - firma „Djeci na dar“ je svoje čestitke prodavala u većini bosansko-hercegovačkih građova, a prodavali su ih i volonteri drugih organizacija. Ono što je zabrinjavajuće činjenica da je ova firmasklopila ugovor samo sa Centrom za socijalni rad u Gradišci. Prema tom ugovoru novac sakupljen od prodaje trebao je biti uplaćen na njihov račun. Saznali smo da im je u maju uplaćeno samo 600 KM. Poslije pisanja Glasa

Srpske o sumnjivim poslovima ove firme, Centru je uplaćeno još 1100 KM. Međutim, ostaje nepoznato koliki je zaista dio kolača, tačnije čestitke, Centar dobio.

Centar za socijalni rad općine Gradiška je poslije raskrinkavanja ove aktivnosti raskinuo ugovor sa firmom „Djeci na dar“. Direktorica Centra, gospođa Suzana Šormaz, rekla je da je ugovor bio validan i da nisu mogli ni zamisliti da će doći do ovakvih problema.

Provjeravajući tačnu cijenu po kojoj su čestitke prodavali volonteri ove firme, isplovio je i podatak da je čestitke prodavalo po istoj cijeni još jedno Udruženje. Riječ je o Novoj generaciji. Novac koji je organizacija zaradila od prodaje čestitki išao je u finansiranje humanitarnih akcija i projekata koje je

provodila, a da niko nije imao uvid u njene poslove i zaradu. Samo Poreska uprava RS zna da je na dan 29.jula ove godine firma imala dugovanja, po osnovu doprinosa, u iznosu od 700 KM.

„Djeci na dar“ je te čestitke prodavala na teritoriji cijele države, tako da su oni humani svoj novac mogli ostaviti i u drugim gradovima. Postavlja se pitanje da li je i Poreska uprava RS ostala uskraćena za svoj dio kolača?

Nije krivo more, kriva je kiša

Direktor firme „Djeci na dar“ javno se izvinio Centru za socijalni rad Gradiška i najavio zatvaranje firme. Ovu odluku donio je kao direktnu posljedicu nega-

tivnog publiciteta.

„Imao sam najbolju namjeru da pomognem i učinim dobro djelo. Nažalost, zbog nepredviđenih okolnosti i poteškoća, nisam uspio to da uradim na najbolji način“, rekao je Goran Šuman, direktor pomenutog preduzeća.

Neuplaćivanje sredstava na račun Centra, firma o kojoj je riječ u ovom članku pravda vremenskim neprilikama, kao i slabom prodajom čestitki.

Volontere „Nove generacije“ kiša nije otjerala sa ulica, ali oni nisu presretali građane koji su slučajno prolazili glavnom šetališnom zonom. Novac koji su zaradili iskoristili su i za finansiranje dječjeg pribora, ali i rada udruženja.

Unatoč svemu, organi unutrašnjih poslova, policija i Inspektorat nisu se izjasnili o tome da li je ovo preuzeće radilo po zakonu...

Čestitke čija je prodaja u posljednje vrijeme organizovana u Gospodskoj ulici, te na Trgu Krajine su dio humanitarne akcije Udruženja „Mozaik prijateljstva“ iz Banje Luke. Do sada nije bilo nikakvih pritužbi na njihov rad niti je uočena ikakva nepravilnost i malverzacija.

Uzmi ga u ruku – mislim, znanje

Kada je riječ o modernoj tehnologiji, zbog svoje sveopšte dostupnosti i popularnosti, odmah u prvi plan se stavlja internet.

Piše: Nebojša Sičić

Foto: www.livemocha.com

“Mi već sad jesmo jedva obrazovano društvo u suštinskom smislu, mada je među nama sve više intelektualaca i njihovih diploma, od onih za početne akademske stepene, pa sve do diploma doktoranauka” izjavio je za Avaz Sanjin Kodrić, doktor književno-istorijskih nauka i profesor na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu. Vlasti ne negiraju ovu

kojih zavisi kvalitet i kvantitet znanja učenika i studenata.

Samoinicijativa je ključna riječ

Naime, oni koji žele izbjegći demagoško kazivanje predstavnika nedovoljno dobrog obrazovnog sistema, te smatrajući da ne mogu dobiti odgovarajuće znanje u mjeri koje im je potrebno, odlučuju se uputiti u zahtijevan i isrcpan pothvat-samoedukacije. Ovakav tip edukacije je nezavisan od koncepta institucionalnog

relativno težak i dug, on ne zahtijeva velike materijalne troškove, te je time samoedukacija dostupna skoro svakom građanu. Shodno svemu tome jedini značajan faktor u sticanju znanja i osposobljavanju za dalji rad jeste zainteresovanost pojedinca. Savremena psihologija, ali i naše praktično iskustvo, pokazuju da prilikom samostalnog rada, čovjek najefikasnije dolazi do cjelokupnog samousavršavanja ličnosti, koje sa sobom nosi i „najčvršće“ znanje.

Naravno, postoje negativne stvari kada je riječ o samoedukaciji, zbog kojih većina ljudi izbjegava ovakav nekonvencionalni način obrazovanja. Nakon što se završi proces sticanja određenog znanja, u nedovoljno razvijenim državama nastaje problem prikupljanja dokumenata koje bi potvrdili radno-sposobni odnos pojedinca prema društvu, zbog čega je najčešće primoran da potpadne pod radno nezaposleni stalež. Isto tako u pojedinim ustanovama i preduzećima „samoeduciranom“ čovjeku je oduzeta mogućnost apliciranja za određeni posao, uslijed neposjedovanja diplome o završetku nekog od nivoa znanja obrazovno-kulturnih ustanova. Što se tiče radnog iskustva koje samoedukacioni procesi ne pružaju u odgovarajućoj mjeri kao drugi oblici obrazovanja, put do zapošljavanja je time uveliko otežan. Ukoliko pojedinac i uspije dobiti priliku za praksu s čime bi produbio svoje radno iskustvo i olakšao postupak apliciranja za određeni posao, to mu ne garantuje stalan i siguran posao.

Kako doći do znanja nije problem

Što se tiče metoda koje su zastupljene u samoedukaciji izbor je ogroman i prevashodno zavisi od namjere i interesovanja samog pojedinca. U procesu sticanja znanja zastupljeno je i tzv. računalno potpomognuto učenje jezika (CALL-Computer-AssistedLanguage-Learning), čija primjena omogućava korištenje savremenih informaciono-komunikacijskih tehnologija, koje uveliko proširuju mogućnosti saznanja zbog svog širokog dijapazona informacija i metoda. Iako CALL sve više zamjenjuje one “stare” metode učenja kao što su knjige, radioprogrami i tele-

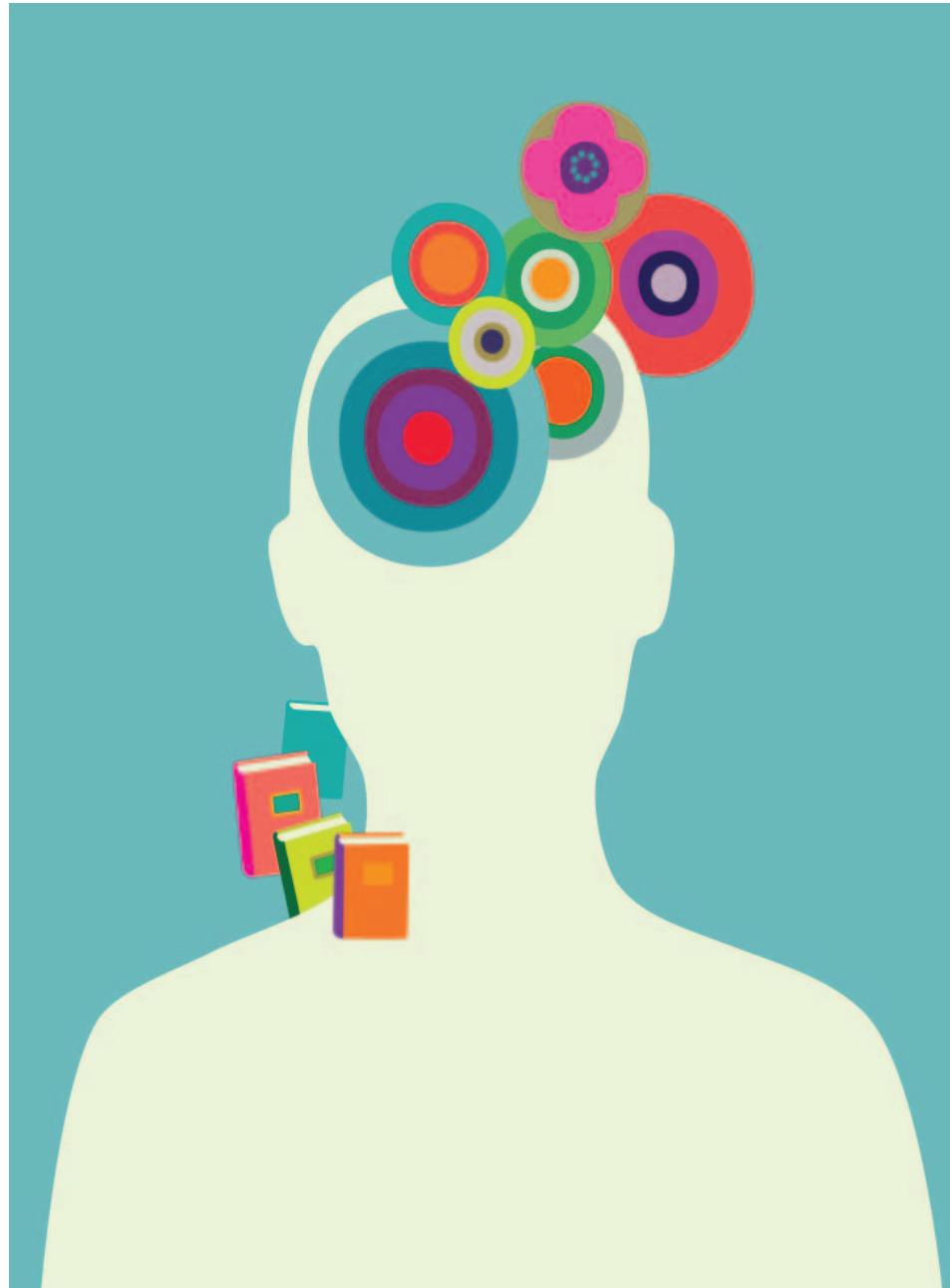
činjenicu, ali kao izvinjenje koriste se postojanjem zakonskih regulativa koje omogućavaju svakom građanu sticanje znanja kroz učešće u edukacionom sistemu. Dok se jedni žale na predstavnike vlasti zbog direktnog uticaja na zavode za obrazovanje, drugi krivicu prebacuju na ljude koji rade u samim institutima za obrazovanje i osmišljavaju nastavne programe od

obrazovanja, te u potpunosti zavisi od sposobnosti i marljivosti pojedinca koji se odluči na ovakav vid sticanja znanja. Takođe, samoedukacija se ne svodi na deterministički način rada, kao kod pojedinih društveno-obrazovnih ustanova, čime je omogućena potpuna sloboda izbora u odlučivanju predmeta obrazovanja, te načina na koji će se proces učenja odvijati. Iako je proces

vizija, on pruža veoma obećavajuće uslove za kvalitetno sticanje znanja. Najčešće suto razni programski softveri koji sadrže široke baze podataka, te digitalizovani obrazovni materijal koji značajno povećava interakciju i povratnu informaciju između "učenika" i samog predmeta edukacije. Još jedan od značajnih faktora zbog kojeg je postotak obrazovanja putem savremene tehnologije rapidno porastao, jeste personalizacija rada i metoda istog. Korisnici ovog metoda mogu prema sopstvenom nahođenju odrediti način i sadržaj učenja. Naravno, i kod ovog slučaja edukacije većina stvari zavisi isključivo od pojedinca, te njegove motivacije i interesovanja.

Kada je riječ o modernoj tehnologiji, zbog svoje sveopšte dostupnosti i popularnosti u prvi plan se stavlja Internet. Praktično gledajući skoro da nema graniča u obrazovanju putem Interneta, time što postoji beskonačan broj multimedijalnih stranica koje su ispunjene obrazovnim sadržajem. U slučaju edukacije putem Interneta, najčešće je prisutno učenje stranog jezika, pri čemu se osobe koriste raznim edukativnim audio-video zapisima postavljenih od strane jezičkih stručnjaka, koji su dostupni širom globalne svjetske mreže. Koliko onlajn obrazovanje sve više dobija na popularnosti pokazuje i MOOC (Massive open online course) projekat pokrenut 2012. godine od strane Masačusetskog tehnološkog instituta i Harvard univerziteta. Projekat je zamišljen kao edukaciona platforma sastavljena od velikog broja onlajn kurseva iz svih oblasti obrazovanja, koja bi omogućila besplatno studiranje svim zainteresovanim na najelitnijim univerzitetima svijeta. Nakon što je platforma puštena u funkciju, projektu su se priključili brojni univerziteti međukojima je i poznati Univerzitet Berkli. Nakon završavanja jednog od onlajn kurseva, neki od njih nude sertifikat o završenom stepenu studija na najprestižnijim univerzitetima. Jedina razlika od "stvarnog" završavanja studija jeste što ispred imena univerziteta стоји slovo "X", kako bi se sertifikat mogao razlikovati od originalnog dokumenta o završetku studija. Sve što je potrebno da bi pojedinac pohađao kurs jeste besplatna onlajn registracija na nekim od brojnih Internetsajtova, kao što su coursera.org, edx.org, udacity.com, online.stanford.edu, oyc.yale.edu itd.

"Studiranje" putem onlajn kurseva pruža izvanredne uslove za sti-

canje znanja koje obuhvata slušanje predavanje uglednih profesora, raznekreativnosloženevježbe, ali i polaganjem analognih ispita. Gradivo je omasloženo i komplikso, zbog čega su u platformi potpuno proporcionalni nestuđi jamanastvarnim prestižnim univerzitetima. Pored neprofitabilnih platformi, formljenih u drugim stranama i institucijama, na Internetu postoje brojne druge edukacione platforme, koje takođe pružaju zanimljivo i kvalitetno učenje. Jedan od najpopularnijih obrazovno-kulturnih, motivacionih internet platformi je TEDTalks. Na sajtu ted.com mogu se pronaći brojni edukativni videozapisi odličnih predavača. Za one koji žele učiti strani jezik, odlične "jezičke edukatore" predstavljaju sajtovi kao što su duolingo.com, memrise.com, verbling.com, livemocha.com itd. Pored gore po-

menutih metoda samoedukcije, postoji još jedan od načina za usavršavanje svog znanja putem ulaska u NVO sektor. Skoro sve nevladine organizacije nude seminare i radionice, putem kojih pružaju neformalno obrazovanje građanima. Jedan od sve popularnijih metoda učenja, koji se može primjeniti na skoro sve sfere edukacije, jeste proces brzog čitanja. Ovakav način prikupljanja znanja ne ogleda se samo u brzini učenja, nego i u boljem razumevanju i memorisanju znanja. U toku brzog čitanja, dolazi do poboljšavanja koncentracije, ali i ostalih intelektualnih funkcija pri čemu se povećava efikasnost i kvaliteta učenja. Osnova shvatanja tehnike brzog čitanja, sastoji se u tome da se jedan tekst čita više puta, ali u što većoj brzini, dok ne dođe do razumijevanja većinskog dijela teksta.

VOLONTIRAMO

Gdje volontirati?

Osim što je od koristi zajednici, volontiranje u mnogome služi i samom pojednicu - volonteru: on ili ona kroz volonterski rad stiče nova (često prva) radna iskustva, upoznaje nove ljudе i ostvaruje kontakte.

Piše: Mirna Dragas

U volonterske aktivnosti ne spadaju samo one humanitarnog karaktera – volontirati se može i pri nekoj sportskoj ili kulturno-umjetničkoj manifestaciji. Šta od toga će osoba odabrat, zavisi isključivo od njenih interesovanja.

Umoru volonterskih organizacija

Dobar primjer volonterizma je mladima već poznata, Asocijacija XY. Asocijacija se bavi edukacijom i podizanjem javne svijesti u oblasti seksualnog i reproduktivnog zdravlja. Uredi im se nalaze u Sarajevu i Banjoj Luci, a za one koji bi htjeli volontirati a ne žive u jednom od ova dva grada, Asocijacija preporučuje volontiranje u jednoj od 24 partnerska udruženja iz 24 druga bh. grada. Njihovi volonteri su većinom učenici osnovnih i srednjih škola, ali i studenti.

Youth Sexual Awareness for Europe BiH (YSAFE BiH) mreža je osnovana u oktobru 2006. godine tokom prve godišnje konferencije održane u Sarajevu. Mreža je sastavni dio mnogo veće IPPF EN YSAFE omladinske mreže. Asocijacija XY je podržala ovu regionalnu inicijativu i osnovala nacionalnu mrežu s ciljem da okupi mlade ljudi iz različitih gradova BiH kako bi razmijenili iskustva, informacije i vještine, razmjenjivali primjere pozitivne prakse te zajednički iznalazili rješenja za nadilaženje prepreka s kojima se susreću u svakodnevnom radu. Danas ta mreža broji više od 1 000 volontera u 26 Prijateljskih centara za zdravlje mladih širom BiH. Samo u Sarajevu i Banjoj Luci brojimo više od 350 volontera. Biti volonter Asocijacije XY znači biti spremam svoje vrijeme, energiju i trud posvetiti promoviranju, pružanju podrške i obezbjeđivanju jednakog pristupa informacijama, edukaciji i uslugama iz oblasti seksualnog i reproduktivnog zdravlja i zdravlja općenito a posebno mladima i ranjivim populacijama. Mi zastupamo jednak i prijateljski pristup prema svima, pristup lišen stereotipa i predrasuda”, kaže Damir Zeković, omladinski koordinator Asocijacije XY.

U BiH djeluje još dosta sličnih volonterskih mreža, a među njima je i Mreža „Volontiram!“. Radi se o mreži lokalnih volonterskih servisa u 18 različitih gradova u BiH. Bave se razvojem i promocijom volontiranja. U sva-

kom gradu sarađuju s nekim udruženjem – u Sarajevu sa Savezom organizacija za podršku osobama s intelektualnim poteškoćama FBiH, u Banjoj Luci s Omladinskim komunikativnim centrom, a u Brčkom i Palama s lokalnim Crvenim krstom.

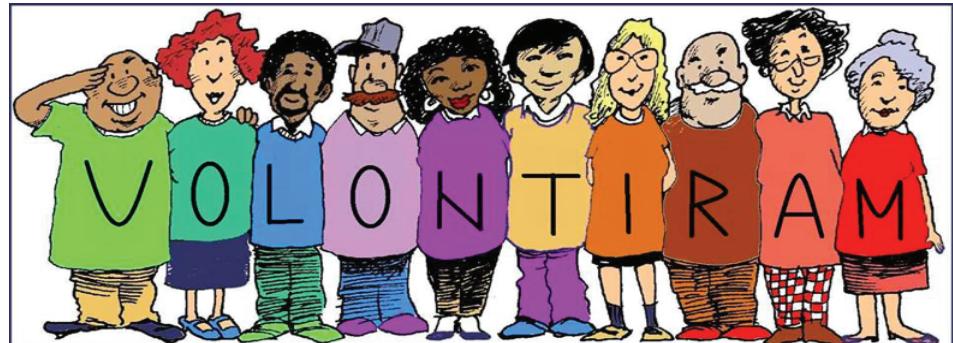
Asocijacija srednjoškolaca u BiH, ASuBiH, od 2007. godine radi na poboljšanju statusa srednjoškolaca širom BiH, zastupa njihove ideje i pomaže da se čuje njihov glas. Bave se također povezivanjem i međusobnim upoznavanjem bh srednjoškolaca, a od 2009. godine kad je ASuBiH postao punopravni član Obessua, Unije srednjoškolaca europskih zemalja, srednjoškolci imaju mogućnost poznanstva s vršnjacima širom Europe. Prema riječima koordinatorice lokalnog tima Sarajevo, Sumeje Bandić, ASuBiH je dosad saradivao s Omladinskom novinskom asocijacijom, Institutom za razvoj

koj, Kosovu i Bosni i Hercegovini, koja za misiju ima povezivanje mladih s prostora bivše Jugoslavije i poticanje saradnje među poslijeratnim generacijama. U rad YiHR-a je uključeno nekoliko stotina aktivista i aktivistkinja. YiHR u BiH želi podstaći mlade na aktivno angažovanje u promjenama u društvu te kroz različite projekte radi na osztarivanju poznanstava mladih iz različitih dijelova Bosne i Hercegovine, obraćajući posebnu pažnju na mlade iz takozvanih „podijeljenih“ zajednica.

Studenti i srednjoškolci koje zanimaju pitanja slobode medija i koji žele naučiti nešto više o samom novinarstvu mogu se priključiti Omladinskoj novinskoj asocijaciji, ONAuBiH, odnosno lokalnom timu koji djeluje u njihovom gradu.

Kad su u pitanju kulturne manifestacije u BiH, po broju volontera koji u njima sudjeluju, ističe se Sarajevo Film Festival. SFF-volonteri su mahom mladi ljudi, studenti i srednjoškolci koji se, dobrovoljno obavljajući različite zadatke tijekom osam festivalskih dana, imaju priliku i pobliže upoznati s tom važnom kulturnom manifestacijom. Grupa volontera djeluje i u Sarajevskom ratnom teatru SARTR.

„Volontiranje kao dobrovoljna aktivnost

mladih KULT, te Udruženjem NO LINK. Aktivisti lokalnog tima Sarajevo koji trenutno broji 50 članova, sudjeluju u svim projektima koje radi ASuBiH na prostoru cijele BiH. 17. novembra tekuće godine organizirali su projekt Friends Without Borders a, kako kaže Sumeja Bandić, u skoroj budućnosti planiraju pripremiti ASuBiH-ov party za srednjoškolce i obilježiti Međunarodni dan volontera.

Za svako interesovanje ponešto

Spomenuti Institut za razvoj mladih KULT također ima svoje aktiviste. Riječ je o institutu koji se bavi poticanjem građana i građanki na učešće u donošenju odluka u društvu a, također, se bave pružanjem znanja potrebnog da se postane odgovoran učesnik života u svojoj zajednici. YiHR (Youth initiative for human rights) je inicijativa pokrenuta 2003. godine u Srbiji, Crnoj Gori, Hrvats-

je prije svega sloboda izbora, a sloboda je osnovna težnja ljudske civilizacije i temeljno obilježje demokratije. Osim toga, volontarstvo u sebi sadrži potencijal izgradnje saosjećanja i solidarnosti s drugima i drugačijima. Volonteri su naša pokretačka snaga, dimenzija više u našem radu” – dodaje Damir Zeković. „Volontiranjem možete pomoći mnogima. Snaga leži u volji i u bezuvjetnom pomaganju. Mi smo promjena koju želimo da vidimo. Spremeno i široko raširenilih ruku očekujemo nove članove. Bitno je da se družimo i da širimo znanje i iskustva koja imamo.“

U Bosni i Hercegovini su, unatoč uvriježenom mišljenju, volonterske organizacije mnogobrojne i raspon njihovog djelovanja je jako širok. Zato volontiranje treba smatrati odličnom prilikom za nova iskustva i doživljaje, ali i kao jednu zdravu naviku.

Ljeto i zima u biblioteci

Opća biblioteka u Zenici već dugi niz godina nudi svojim građanima mogućnost da volontiraju, prenose i stiču određene vještine i znanja kroz projekte „Ljeto u biblioteci“ i „Zima u biblioteci“.

Piše: Ajla Heralić

Opća biblioteka u Zenici već dugi niz godina nudi svojim građanima mogućnost da volontiraju, prenose i stiču određene vještine i znanja kroz projekte „Ljeto u biblioteci“ i „Zima u biblioteci“. Oni koji žele nešto naučiti, imaju priliku potpuno besplatno pohadati časove. Starosna dob polaznika nije ograničena, a interes je sve veći. Opća biblioteka u Zenici je osnovana Rješenjem Narodnog odbora grada Zenice, 15. januara 1954. godine. Nakon privremenog boravka na nekoliko različitih lokacija u gradu, od šezdesetih godina Opća biblioteka je na sadašnjoj adresi: Školska ulica broj 6. Danas je Opća biblioteka samostalna javna ustanova koja djeluje na području općine Zenica. Njen osnivač je Općina Zenica, a Zeničko-dobojski kanton osigurava glavninu sredstava za njeno funkcioniranje. O značaju ove ustanove govore statistike: prosječnih 5000 članova godišnje, 150000 posjeta radi podizanja knjiga, 22000 radi čitanja novina i časopisa, te 6000 radi korištenja računara. Svojom izdavačkom djelatnošću i promotivnim događanjima, te edukativnim programima tokom zimskog i ljetnog raspusta, Opća biblioteka u Zenici svojevrstan je multimedijalni centar grada. „Raduje nas podatak da dnevno kroz Opću biblioteku prođe preko 400 korisnika različitih usluga, a nije zanimljivo ni broj onih koji nas kontaktiraju putem telefona“, navodi gospođa Slavica Hrnkaš, rukovodilac Službe za razvoj Opće biblioteke Zenica.

Originalne ideje u službi volontera

„Ljeto u biblioteci“ i „Zima u biblioteci“ su projekti gdje volonteri, vodeći radionice i kurseve, Zeničanima i Zeničankama pružaju dodatno znanje, ali i zabavu, zavisno od starosne dobi posjetioca. Ideja za navedene projekte pripada gospođi Slavici Hrnkaš, a spomenuti projekti se organizuju od 2007.

godine. „Ovi projekti su nas učinili prepoznatljivim među kolegama u cijeloj Bosni i Hercegovini. U prosjeku se obuhvati oko 500 polaznika svih naših radionica i drugih oblika aktivnosti kojih je otprilike 50, a u jednoj godini okupi se oko 100 volontera i odradi oko 500 sati dobrovoljnog rada“, kaže gospođa Slavica Hrnkaš. Opća biblioteka se sastoji od više odjeljenja, kao što su Centralno odjeljenje, Dječije odjeljenje, Odjeljenje Crkvice, Odjeljenje Sarajevska i Odjeljenje Radakovo. U navedenim odjeljenjima održavaju se razne radionice poput kreativne, novinarske, likovne,

muzičke i plesne radionice, čitaonice i igraonice za najmlađe polaznike. Osim radionica, zastupljeni su i kursevi stranih jezika. Do sada su održani kursevi francuskog, japanskog, talijanskog, arapskog, njemačkog, engleskog i turanskog jezika. Važno je napomenuti da su osobe treće starosne dobi posebno zainteresovane za učenje engleskog jezika i rada na računaru. Održavaju se i instrukcije za učenike iz različitih predmeta s velikom prednošću u odnosu na slične akcije na drugim mjestima to što su besplatne. „Ljeto u biblioteci počinje prvim radnim danom u mjesecu julu, a završava posljednjim radnim danom u mjesecu avgustu. Organizuju se aktivnosti koje volonteri odluče držati a najvažnije je što svake godine budu održane instrukcije za učenike koji idu na popravni ispit, studente koji se pripremaju za septembarski ispitni rok i za one koji žele poboljšati svoje znanje. Svi

koji žele da im se drže instrukcije se prijavljuju, a čim se nađe adekvatan volonter, Opća biblioteka ustupa prostor. O terminima se dogovaraju polaznici i volonteri lično. Kada su u pitanju ostale aktivnosti, poput kurseva i radionica, termine određuju knjižničarke koje vode odjeljenja u dogовору sa volonterima“, ističe gospođa Slavica. U narednom periodu bit će organizovana „Zima u biblioteci“. Zimski dio projekta počinje i traje za vrijeme zimskog raspusta i tada se najčešće održavaju instrukcije iz raznih predmeta, dodatna nastava, kako bi učenici bili spremniji za naredno polugodište. No, zbog zainteresovanosti najmlađih polaznika, ipak se održi i nekoliko igraonica i radionica.

Volontiranje - višestruka dobit

„Iako broj volontera iz godine u godinu raste, rado prihvatomo nove volontere i naša vrata su im uvijek otvorena, a se mogu prijaviti u nekom od naših odjeljenja i dogovoriti aktivnost koju bi oni kao volonteri vodili, a također se mogu prijaviti i putem naše internet stranice gdje mogu ispuniti anketni upitnik za volontere <http://www.biblioze.ba/volonteri.htm>“, dodaje gospođa Slavica.

Svakog 15. januara, koji je ujedno i dan Opće biblioteke u Zenici, organizuje se dodjela zahvalnica volonterima za njihov rad i trud. Prethodnih godina uz zahvalnice volonteri su dobijali i knjige. Za svoje volontere Opća biblioteka krajem augusta organizuje i odlazak na Boračko jezero gdje volonteri imaju priliku da se kroz odmor upoznaju sa ostalim volonterima, te se tada održava par radionica za volontere i razmjenjuju ideje za vođenje kurseva i radionica naredne godine.

Volonteri danas igraju važnu ulogu u dobrobiti i napretku u industrijalizovanim zemljama; zemljama u razvoju te programima za humanitarnu pomoć, tehničku saradnju i unapređenje ljudskih prava i demokratije. Prilika za volontiranje ima bezbroj, a ponekad se te prilike nalaze tamo gdje ih najmanje očekujemo. Zašto volontiranje ne bi bilo vaša nova navika u novoj godini?

100% seksna fantastika

Elektra mačkica je malo izdavačko preduzeće čiji osnivač jeste pisac i novinar na omladinskom programu BH radija 1, Boris Lalić. Samostalni izdavač i distributer, u razgovoru sa novinarima omladinskog časopisa Karike predstavlja svoj književni rad, 100%, i govori o problemima na koje samoinicijativni ljudi nailaze prilikom ostvarivanja svojih ciljeva.

Razgovaraao: Nebojša Sičić

Foto: Renata Dujmušić

Karike: Kako i kada ti se javila želja za umjetničkim stvaranjem?

Boris: Ideja za umjetničkim stvaranjem javila se rano. Ono kada hoćeš sam da napraviš svešto ti fali, pokušaš da napraviš sam i to je valjda to. Nije to na početku bilo umjetničko stvaranje, nego čisto nešto da napraviš sam. Isti princip vlada i u ovome romanu, odnosno i on je nastao iz ideje da nešto sam napravim.

Karike: Ti si samostalni pisac, izdavač, samostalno distribuiraš svoje knjige, a imaš i svoju "improviziranu" izdavačku kuću. Na kakve si sve probleme nailazio kada si sve ovo pokretao?

Boris: Nisam nailazio na puno problema, ljudima pristupam na otvoren način, odmah kažem kako je - tako je, i uglavnom su susretljivi, ljubazni, fini, skoro svi su me podržali. Nije mi nitko

a para uvijek fali i pare se uvijek mogu bolje potrošit nego da ih dajemo ko zna kome. Ne mora bit' ni tako, nego bolje sam potrošit svoje pare nego dat' nekom da ti potroši.

Karike: Koji su centralni motivi twoje knjige, šta pokušavaš da pokažeš narodu, imaš li neki konkretan motiv koji se pojavljuje u djelima?

Boris: Konkretno pokušavam da napišem nešto što neće govorit samo o malom broju ljudi nego, hajde da to kažem uslovno rečeno, o svim našim ljudima. Iz tog razloga pokušavam da prepoznam šta je zajedničko svim ljudima u Bosni i Hercegovini, a mislim da je trenutno ono što im je najviše zajedničko njihova nesposbnost za društveni život i u isto vrijeme osobna nedovoljnost. Nije niko sam sebi dovoljan, ne može sam, a ne može ni sa drugima. A opet nekako se živi, život se odvija, nije niko umro još uvijek od te

interesantano, Internet je pojefitnio, kompjuteri su pojefitnili, ljudi imaju Google i vjeruju da s tim sve znaju. Knjige se slabije čitaju, ne znam zašto je to tako. Žao mi je svih tih ljudi, jer samo jedan život imamo na ovoj Zemlji, a "grijeh" je bez čitanja proživjeti život, to je kao osakatiti sam sebe.

Karike: Šta misliš kako bi mogli popraviti tu situaciju, kako ljudi potaći na čitanje knjiga?

Boris: Mislim da je glavno vratiti književnost ljudima, da oni to osjeti. Kod nas evo u svim profesijama postoji vrsta ljudi koji samo idu i galame kako su oni sve to, međutim njihova djela su sva okrenuta prema razaranju, a ne ka stvaranju. To je ono što sam ja pokušao uradit sa ovim romanom, da napišem knjigu u kojoj će moći uživati prosječan građanin BiH koji u životu nije skoro pa ništa pročitao, jedva dočeko da završi školu, pa da nikad više ne uzme knjigu u ruke. Šta ja znam, uglavnom mislim da nema smisla ako ne dobiješ fidbek. Ako raja ne prepozna što radiš - ne radiš nešto kako treba.

Karike: Jesi li dobio ti fidbek od raje, je li se neko javio ko je kupio knjigu, pa ti dao povratnu informaciju? Ako da, kakve su te informacije bile?

Boris: Pa povratne informacije su vrlo dobre, prodao sam oko 170 knjiga, i nisam imao nijednu žalbu. Naročito mi je drago što su je neki poznati ljudi pohvalili, ljudi za koje ja mislim da su ozbiljni. Jedan mi je čak rekao da sam

ništa negativno uradio zbog ovog, samo pozitivno.

Karike: Jesi li pokušao možda da nađeš izdavačku kuću ili si odmah krenuo da sam radiš?

Boris: Dok sam bio mlađi, dok mi je više bilo važno šta će "raja reć", a ne kako će se ja osjećati, onda sam tražio izdavača jer sam kont'o, džaba ti sve ako nemaš markicu koja potvrđuje da si ti neko i nešto. Poslije sam od toga odustao, jer sam shvatio da je to sve zbog para, a zato što je samo zbog para,

situacije. A ono što je centralni motiv... da vidim jesam li sposoban da napišem nešto što će moći čitati svako, a ne samo neko ko ima slične furke kao i ja. To je to.

Karike: Završio si komparativnu književnost, tačnije magistrirao. Što misliš kakav je odnos ljudi prema književnosti, da li se interesuju za knjige, da li ih čitaju?

Boris: Pa mislim da je taj interes za knjigu u jednom katastrofalnom padu, ljudi malo čitaju, nije im toliko to

ja primjer da se može i bez izdavača, što mi je bilo dragoo.

Karike: Budući da se mi fokusiramo na mlade u magazinu, možda da ti pokušaš da objasniš mladima, iz svoje perspektive, kakve korake treba preuzeti kada se neko odluči na neki samostalni biznis; šta treba uraditi, kakav si ti put prošao da imaš svoju knjigu i da se predstavljaš na sajmu knjige?

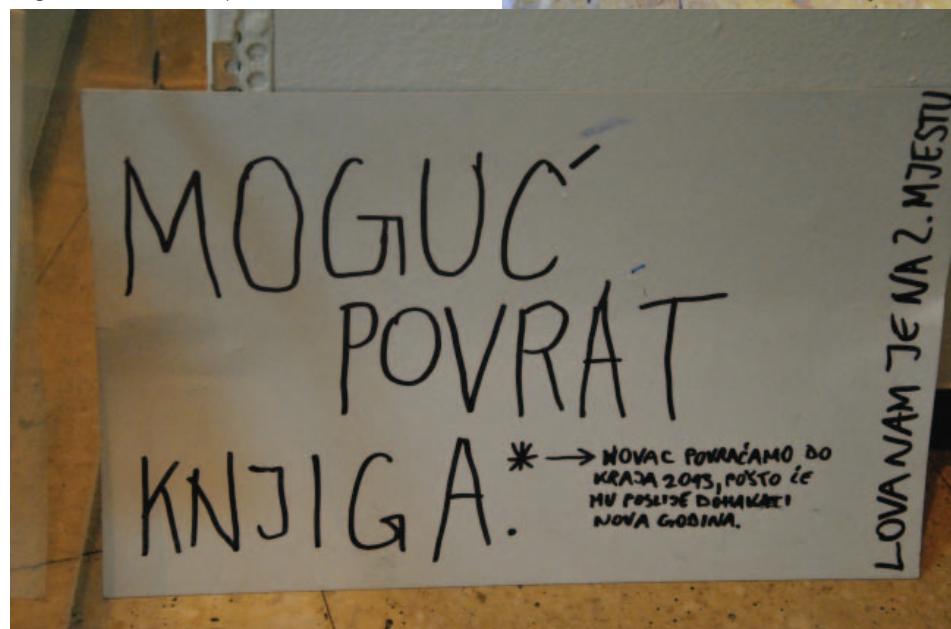
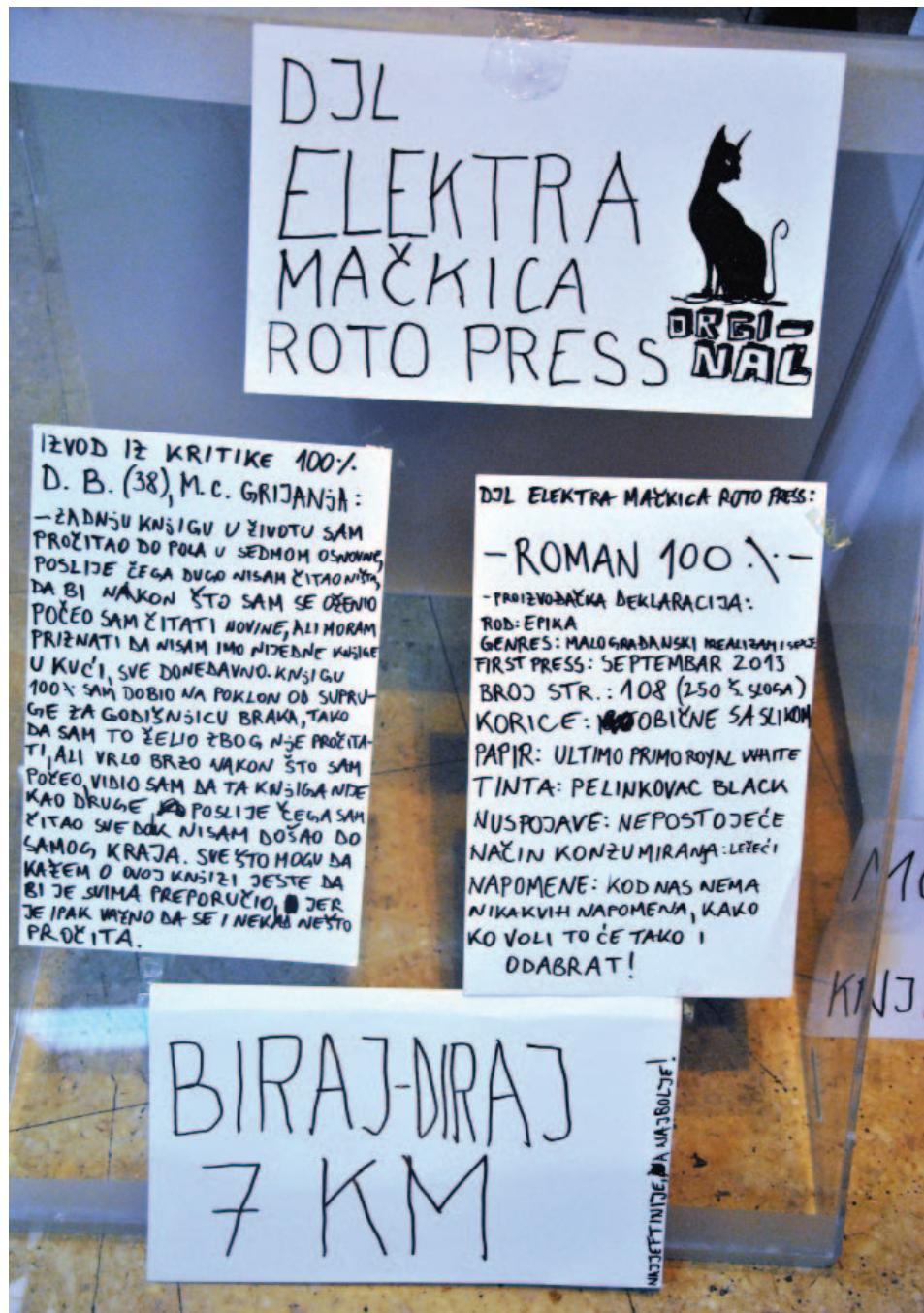
Boris: Prvo mislim da je za ljude bitno da znaju šta hoće, jer jedino za ono što stvarno hoćemo možemo podnijeti neku žrtvu. Ja ovo ne bih mogao raditi da mi nije merak otici u fotokopirnicu i napraviti knjige i to izdati i kontra svijeta i kontra svega, u prevodu zbog hedonističkih motiva. Novac treba da bude u drugom planu. Ako novac ne dode sam, nego ti radiš ciljem ne bili novac došao, onda je to bezveze, po mom mišljenju; glavno je da se uživa u tome što radiš, a para koliko bude.

Karike: Planiraš li da ostaneš samostalni izdavač?

Glavni mi je plan da sve što radim ne moram raditi kao posao, da ne moram polagati ljudima račune i ne moram ustati kada zazvoni alarm, da budem nezavisan od pravila i drugih, ako se pojavi neki izdavač koji bi me mogao ispoštovati u tom smislu, onda će biti neke saradnje. Ne bih volio da mi neko objavi knjigu samo za to da ona bude objavljena. Ne interesuje me ono što je k' fol, nego samo pravo.(smijeh)

Karike: Šta je po tvom mišljenju u tvojim djelima osnovna poruka mladima?

Boris: Poruku koju bih ja poslao mladima jeste da budu slobodni, ali prije toga da nauče šta je sloboda. Da to ne

značinapitise i skakati po ulici. Kad si tinejdžer to jeste sloboda, a kasnije kad odrasteš trebaju ti neke druge slobode. Mene sada više ne interesuje mogu li pustit kosu i hodati ulicom u gaćama, nego me interesuje kako da radim ono što volim i budem zato plaćen. Kako da dobijem fidbek, a i ljubav i sve ostalo od života i kako da ga maksimalno iskoristim. Mislim da zbog toga ljudi moraju da se oslobole. Što god radili, ne trebaju slušati druge, nego traditono što oni vole i da konstantno uče o tome što vole i nikada ne prestaju o tome učiti. Još bih im da sve što su pročitali u ovome intervjuu ne uzimaju zdravo za gotovo, jer ste vi mene malo iznenadili, pa se nisam baš najbolje snašao, a ja i tako do podne mislim jedno, od podne drugo.

PRIČA O KARIMU ZAIMOVIĆU

Čovjek koji je predviđio svoju smrt

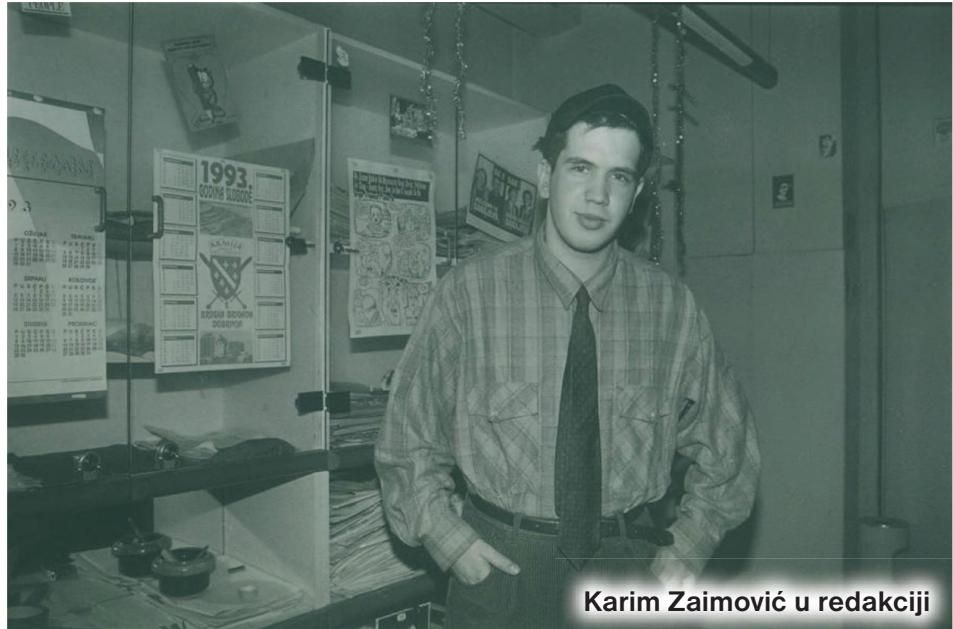
Mladić s crnim kačketom, glas za mikrofonom jednom tjedno (ili kako kad) oko 23:00h na radiju Zid Sarajevo, izvrstan poznavatelj stripa, povijesti i sarajevskog duha kroz stoljeća, spisatelj oštrog pera i bezgranične mašte... ali i onaj kojeg je zadesila jedna od najtragičnijih sudbina prošlog stoljeća na Balkanu.

Piše: Hana Čolić

Foto: SARTR Sarajevo

Rođen je 6. maja 1971. godine. Karim Zaimović proveo je mladost (čitav život, zapravo) u Sarajevu, a onda, kada je mir već kucao na sarajevska vrata, 1. augusta 1995. pogodenog gelerom jedne od posljednjih neprijateljskih granata, desetak dana kasnije ga napušta život.

Pišući za časopis Dani u vrijeme rata i pričajući neobične priče o izmišljenim (ili stvarnim?) bićima i događajima na radiju u svojoj emisiji Josif i njegova braća (koje su posthumno sabrane u zbirku pod nazivom Tajna džema od malina), razbijao je sliku da je ratno Sarajevo samo ratno i ništa više. Na Zidu sanjar, u Danim zakleti realist, Karim je svakom riječu oslikavao Sarajevo kao poprište brojnih bitnih povijesnih događaja, kao rodnu grudu mnogih ljudi koji su malim ali snažnim potezima oblikovali svijet kakvim ga danas znamo, ali i kao jedan grad koji je, ni kriv ni dužan, svjedočio najvećim užasima i pretrpio najveće gubitke.

Karim Zaimović u redakciji

Pašićem, da bismo otkrili malo više o Karimovu djelu, ali i životu.

Tajne sarajevskih ulica

„Sve što je Karim pričao i pisao bio je dašak prošlosti i one njihove ratne sadašnjosti. Ali šokantno je koliko je u

povijest i geografiju, a to je s lakoćom koristio da svoje, gotovo mitološke, likove smjesti u točno vrijeme i mjesto tako da se čovjek, tada slušajući, danas čitajući njegove priče, gotovo stalno piتا je li se to sve doista dogodilo.

U predgovoru prvom hrvatskom izdanju zbirke priča Tajna džema od malina, Midhat Ajanović objašnjava Karimove priče kao njegovu potrebu da se uživi u pojavi jednog od svojih omiljenih strip junaka, Martina Misteryja, koji je „u sred ratnog užasa istraživaо ekscentričnu stranu historije svoga grada“. A ako se malo raspitamo kod naših starijih o mahalskim pričama iz prošlosti, posebno za vrijeme rata, doista ćemo čuti priču o džinovskim pacovima, špekulacije o kojekakvim podzemnim tunelima i katakombama pod ulicama Sarajeva, ili par raspredanja o čudnim zvukovima u potkrovju zgrade Napretka, taman tamo gdje se nalazi Kamerni teatar 55.

„Imao sam u srednjoj školi Tajnu džema od malina za lektiru. Uhvatio sam se kasnije jednom da sam po pasažu i stepeništu Kamernog teatra tražio tragedije ne bih li, eventualno, otkrio je li tu zaista bio taj sarajevski vampir. Možda ne pravi vampir, ali eto, neki tako misteriozan strašni čovjek“, priznaje Adi.

„Desi nam se nekad da nam ljudi priđu poslije predstave i kažu: ‘Nisam znao da je Sarajlija napravio Supermana’ Toliko su te

Karimovi (ne)stvarni likovi

Pričali smo s dramaturškim trojcem pozorišne izvedbe Tajna džema od malina, u sastavu Bojane Vidosavljević, Daria Bevande i Adnana Lugonića, te s dijelom glumačke postave te izvedbe, Adijem Hrustemovićem i Jasenkom

tome bilo istine i za buduće događaje, koliko se sve njegove riječi odnose i na Sarajevo danas“, kaže Jasenko.

Osim što je vješto razumijevao i predstavljaо trenutačna dešavanja u ratnom Sarajevu, Karim je izvrsno poznavao

Karimove priče djelovale stvarno“, dodaje Jasenko. „Nadalje, kad danas na Internetu ukucate Simpkinsa, Disneya, Batmana, nađete na neke podatke koji se nevjerojatno podudaraju s Karimovim pričama, i to je nekako baš da vas jeza uhvati.“

Natrag u stvarnost

S druge strane, Karimove kolumne bile su krajnje realistične i stvarne, bez trunke mašte i mahalske besjede.

„Kolumnne su predstavljale sav užas stvarnosti, a priče Karimov bijeg iz tog istog užasa. One su znale skrenuti ljude s tmurnih misli, oni bi se zamislili na sekundu nad tim gotovo mitološkim pričama, a onda bi se sjetili da opet moraju ići po vodu, a morali su i prije emisije“, objašnjava Jasenko.

Bilo je dana kada je pisao o stripovima ili animiranim likovima, o fotoreporterima i novinarima, o sarajevskim

emisije, njeno simboličko i metaforičko značenje, te da time pokažemo erudiciju i maštovitost koju je Karim posjedovao“, kaže Adnan.

Predstava je osmišljena tako da gledatelji sjede na jutenum vrećama, a sva radnja se odvija sceni koja visi iznad njih. Time se gledatelje upoznaje sa stvarnim svijetom u surovim ratnim danima na jutenum vrećama i projekcijama na platnu, i s jednim potpuno drukčijim, izmišljenim, bajkovitim svijetom iznad tog realnog.

„U jednom trenutku se jedan moj lik spotiče i pada sa scene, ali se u pozadini čuje Karimov glas koji mi govori da se vratim na scenu. Jednostavno, Karimovi likovi ne mogu biti dole, u stvarnom svijetu, onda se njegova priča raspada i to više nije to“, objašnjava Jasenko.

S obzirom na to da su Karimove priče bile napisane tako da prepričavaju kojekakve

Kroz čitavu predstavu osjeti se dašak Karimove osobnosti. Svaki glumac u određenom trenutku nosi Karimov karakteristični crni kačket, papirni avioni koji lete po sceni svaki put kada jedan lik šalje pismo drugome predstavljuju između ostalog i Karimovu ljubav prema tim avionima, a svi papiri koji s vremena na vrijeme padaju na gledatelje, zapravo su Karimovi rukopisi.

„Kroz čitavu predstavu se čuje Karimov glas, baš kao da u tom trenutku vodi svoju radio-emisiju i priča svoje priče, a glumci na sceni na neki način predstavljaju marionete koje prate te priče, a koje Karim kontrolira svojim riječima“, objašnjava Adi.

Karim tada i njegov duh sada

Jasenko i Adi priznaju da su se nekoliko puta zapitali što bi Karim danas radio da je živ, bi li crtao stripove, radio na radiju, pisao za neke novine, bi li otisao iz Sarajeva.

„Danas, kada bi postojao neko tako maštovitim pričama, jezivo bliskim realnosti, razbijaju muku i monotoniju svakodnevnog života Sarajlija, mi bismo rekli da je lud“, smatra Adi.

Uz jednu zbirku priča i brojne kolumnne iz časopisa Dani Karim nam ostavlja još samo jednu dvojbu, jesu li te priče ono jedino što je znao pa je samo te ispričao, zapisao, ili ih je imao još na tisuće koje nam samo nije stigao otkriti.

„Ja lično volim misliti da ih je imao još hiljade i hiljade, nekako mi je tako tajanstvenije i zanimljivije misliti“, završava Jasenko.

Danas, nažalost, nema niti jedne njegove sačuvane radio-emisije, postoji samo monolog A godine su prolazile, koji su emitirali Adi Sarajlić i nekoliko sarajevskih glumaca kad Karima više nije bilo. Nemoguće je, stoga, zamisliti njegov glas, sve priče većinom izgrađene improvizirajući u zadnje trenutke pred odlazak u eter. Ostaje nam samo priča koja otkriva tek djelič njegovog izvanrednog duha i maštovitosti.

Za njega se kaže da je predvidio vlastitu smrt. „Ali oni su tu, blizu. To znam, nemam još puno vremena, smrt“. U priči o njemu samom, koja je ostala bez naslova, u studiju radija Zid u točno ____ sati, dok je odjavljivao svoju emisiju, a u pozadini svirala pjesma Killing me softly benda The Fugees, granata je pala nedaleko od studija, a jedan geler usmratio njega. Stvarnost nije bila bitno drukčija.

Zašto baš džem od malina? Zašto ne džem od kajsija ili... ajvar? To nitko ne zna. Možda nije znao ni on sam.

Scena iz predstave Tajna džema od malina

bendovima, ali češće su te kolumnе pogadale surovom stvarnošću sarajevskih ratnih dana upakovane u dovitljivu kritiku svega što se sarajevskoj raji u te dane „serviralo

događaje, u njima nije bilo dijaloga između likova. Zato je adaptacija njegovih priča za predstavu bila kompleksan proces.

„Pri pažljivijem čitanju priča, otkrivamo višeslojnost naizgled jednoličnih Zaimovićevih likova“, kaže Bojana. „Shodno ideji i stilu koji im je odgovarao, razmaštavali smo pojedine situacije i likove i raspisivali dijaloge.“

Primjećuje se, također, da Karimove priče Nigel Breen i Invazija krava nisu našle svoje mjesto u pozorišnoj izvedbi.

„Zbog velike količine dramskog materijala, tj. obimnosti same predstave, pred kraj radnog procesa izbacivali smo sve što nije bilo nužno za nju. Imali smo urađene dramatizacije i te dvije priče, ali se nisu najbolje ‘uklapale’ u estetiku i koncept predstave i njen kontekst ratnog Sarajeva“, objašnjava Dario.

Iz knjige na pozorišnu scenu

U martu tekuće godine, u izvedbi Sarajevskog ratnog teatra SARTR, premijeru je doživjela pozorišna adaptacija Karimove zbirke priča. Do danas posjećenost predstave nije opala.

„Željeli smo publici približiti Karima Zaimovića kao autora svih tih čudnovatih i neobičnih priča koje o Sarajevu i Sarajlijama govore na sasvim jedan drugačiji, specifičan način. Te priče je Karim čitao u sklopu svoje radijske emisije. Htjeli smo da, preko njega kao lika predstave, ljudi shvate značaj te

Ljubav, furke, šega, (ne)običan život

U opkoljenom Sarajevu mlađi su odrastali onako kako su najbolje mogli. Zaljubljivali su se, furali svoje furke, slušali dobru muziku, posjećivali svirke i pozorišta i imali svoje snove. Selma Tanović je bila jedna od njih. Imala je punih dvanaest godina pred sami početak rata. Za njen rođendan su skupljali čahure od metaka sa barikada na mostu Bratstva i jedinstva (danas most Suade Dilberović).

Piše: Renata Dujmušić

Foto: www.earlyblossom.blogspot.com

Selma je svoje misli vjerno dokumentovala u dnevnik, čije zapise povremeno objavljuje na blogu pod nazivom Early Blossom, na adresi www.earlyblossom.blogspot.com. „Dnevnički zapisi su, zapravo, pisma zamišljenim prijateljcama. Prvo sam pisala pisma Maji, potom Nadi. Maja je (iz nekog nepoznatog razloga) razočarala trinaestogodišnju mene, pa sam odlučila povjeriti Nadi svoju usamljenost, neshvaćenost i emocionalne probleme“, otkriva Selma. Blog je dobio naziv prema njenoj istoimenoj priči koja je 1994. godine dobila nagradu na konkursu British Councila za najbolju kratku priču.

Ne tako tipičan tinejdžer

Pored opisa prvih simpatija, škole i nastave, druženja i telefonskih razgovora, muzike i mode, čitajući dnevnik također nailazimo i na vrlo ozbiljna i zrela razmišljanja jedne tinejdžerke, koja se ipak u mnogo čemu razlikovala od onih koji nisu proživiljivali te doživljaje umotane u pucnjavu, detonacije, glad, hladnoću, strah i smrt.

1992. godine niko nije očekivao da će rat trajati skoro četiri godine. Selma se dječije nadala miru.

„Subota, 25.07.1992.

Ovo mi je društvo super, ali ipak jedva čekam kada će se ovo sve završiti da ponovo vidim mamu i majku, da se vratim kući i da se igram sa Jovanom, Jasminom, Almom, Sanjom, Dženetom, Tanjom, Aidom, Adisom, Sašom, Edinom, Nenom i ostalim drugovima i drugaricama. Ali šta će ja. Dođe mi da ove sve političare izdevetam.“

Iščitavajući redove do perioda 1994. godine primjećujemo kako Selma sazrijeva i počinje svijet oko sebe shvatati mnogo ozbiljnije i sa puno više emocija.

„Draga Nađa,

Koševsko brdo se granatira. U Livanjskoj je neko poginuo. Grozno! U kosti mi se opet uvukao onaj strah, opet su granatirana, pucnjava, smrt, tama. Plašim se kao nikada do sada. Nema nastave, nema prijatelja, nema zabave... A ja k'o fol želim da

furam fazon Evrope, da budem u toku sa ostalim tinejdžerima! Pitam se šta sam im ja skrivila, četrnaestogodišnja djevojčica, otkačeni hipik, koji voli muziku, knjige i školu i koji želi da se druži i putuje? Čak bih sada i Šerifu izljubila, ne bi mi bilo krivo da dobijem keca iz matiša, samo da sutra mogu otici u školu! Gdje li je sada Mxxxx? Šta on radi? Da li se on plaši granata?“

Selmina generacija je imala priliku uživati i u normalnim stvarima poput pozorišnih

predstava. Podijelila je s nama da je predstava „Kosa“ ne samo bila najljepša, već je snažno utjecala na njen odrastanje (i odrastanje njene generacije). Pogledala je gotovo sve reprize u uvjek prepunom Kamenarnom teatru 55 i žao joj je što poslije rata nije uspjela pronaći snimak predstave.

Gdje je Selma danas?

Selmin san je bio da postane novinar ili pisac, ali njena karijera otisla je u drugom smjeru. „U Sarajevu sam živjela sve do unazad par godina – tu sam završila studij medicine i radila neko vrijeme u praksi. Nezadovoljna „čistom“ naukom i zdravstvenim sistemom, odlučila sam nastaviti studij iz medicinske antropologije prvo u Amsterdamu, potom u Parizu. Moja je želja postati transkulturni psihijatar. Ratno iskustvo je značajno utjecalo i na odabir profesije – ratna trauma je fokus mog naučnog interesovanja, a trenutno se pripremam za istraživanje o traumatskoj memoriji kod djece i mladih u op-

„Draga Nađa,

(...) Gledam kameniče koje sam uzela sa poda Vijećnice i sama sebi ponavljam: OVO JE STVARNOST. Izgoreno kamenje, izgorene knjige, izgorena prošlost. Sve je pepeo. Možda Vijećnica jednog dana i bude ono što je nekada bila, ali treba da prođu godine i godine. Želim biti daleko od Grada koji više ne liči na sebe; njega ne čine zapaljena Vijećnica i granatirani Šeblj, njega čine raja koje skoro da više i nema. Želim biti daleko od Balkana, gdje je rat svakih pedeset godina. Da li se ovo uopće može nazvati životom?“

koljenom Sarajevu dvadeset godina poslije opsade“, kaže ona.

Na pitanje koje je njen najljepše, a koje najružnije sjećanje iz rata, odgovara: „Nevjerovatno, ali mnogo je lijepih sjećanja: dan kada je mama prešla sa Grbavice, moje prijateljice Merisa, dvije Ivane, Sabina, Selma i naš bend „Žalimo normalne“ muzika koju smo slušale kada dođe struja, razgovori o simpatijama u ledenoj sobi bez grijanja i svjetla dok smo bile umotane u vreću za spavanje, procitane knjige, podijeljen komadić humanitarnog keksa, društvo okupljeno uz gitaru na ogradi, miris kestena na Koševskom brdu maja 1993., prvi izlasci u grad u ljeto 1994., naš pokušaj da uđemo u „Obalu“ gdje je izlazila starija raja, predstava „Kosa“, koncerti u Slozi (na koje često nisam mogla otici), prve martinke...“

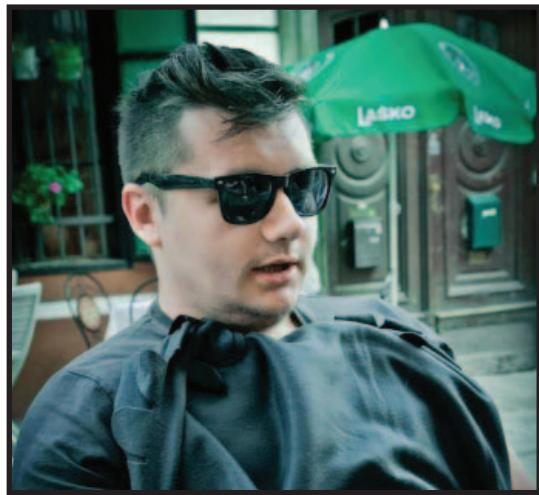
Ružna su sjećanja zakopana negdje u podsvijesti i isplivaju kada im se čovjek najmanje nuda – osjećaj straha i bespomoćnosti kada čuje zvuk minobacača/tenka, pa za nekoliko trenutaka koliko prođe do detonacije silno želiš da umreš brzo ako se dogodi da ta granata eksplodira baš u tvojoj sobi. Kada imaš dvanaest ili trinaest godina, taj se osjećaj tako jako utisne u svaku ćeliju, da ga nosiš sa sobom ostatak života kao nekakav talog, mračnu sjenu koja te tako jasno razlikuje od vršnjaka koji nisu imali slično iskustvo.“

Jedan dio materijala sa bloga Early Blossom uključen je u knjigu Jasminke Halilovića „Djetinjstvo u ratu“, ali svoj dnevnik Selma ne želi preraditi u formu knjige, iako je riječ o vrsti dokumentarnog materijala koji ima svoju vrijednost. „Postoji mnogo razloga zbog kojih to ne želim“, kratko izjavljuje.

Na blogu su trenutno objavljeni dnevnički zapisi u periodu od 1992. do 1994., a Selma se nuda da će uskoro objaviti i zapise iz 1995. godine. Do tada čitatte o Selminom odrastanju u ratu, ali i pronađite mnoštvo zanimljivosti, poput pisama iz rata, spomenara, dječijih listova ispisanih rukom i oblijepljenih isjećcima iz pravih časopisa...

Patetika, ali jebi ga

Kako nastaju "Karike" od osnovne ideje do finalnog proizvoda, te ko mi je sve olakšao život u izradi ove publikacije možete pročitati u iznimno patetičnom tekstu koji sam radio drito sa srca, uz samo onoliko mozga koliko je trebalo da se sjetim svih njih i šta su to uradili da ovaj magazin doživi svjetlo dana.

Piše: Haris Dedović

Nakon nešto više od pet godina rada, omladinski magazin "Karike" je postao najbolji omladinski magazin u regionu. Ovo pišemo prvi i vjerovatno posljednji put, a zasnovano na kontaktima ljudi koji su čitali i "Karike", a i mnoge druge slične publikacije iz Hrvatske, Srbije, BiH, Makedonije, Slovenije.

Sada, u momentu kada se naš magazin nalazi pred jednom velikom prekretnicom, želim da objasnim nekoliko stvari o njegovom nastajanju i izradi, te da spomenem nekoliko ljudi koji su odigrali veliku ulogu u izradi ove publikacije od momenta kada sam ja došao na funkciju glavnog i odgovornog urednika (više odgovornog nego glavnog).

"Po redu i zakonu"

Prvi u redu bi trebao biti naš mecen, fondacija **Schüler Helfen Leben**, koja je finansijski podržala projekat kroz svih pet godina njegovog postojanja.

Renata Dujmušić, prvenstveno dugogodišnja prijateljica, koju poznam više od 10 godina (stari se kume). Ubojica dječjeg lica i psećeg srca. Kroz mnoge teške periode ovog magazina je bila tu, rame uz rame sa mnom, bez obzira šta se dešavalo sa strane i u kakvoj žabokrečini od situacije bili u tom momentu. Trpila je moje tersluge i veoma tanke živce, smirivala me onda kad sam ja htio da psujem i lajem, poludim i zapalim nešto. Uz to je, u svakom broju, dala svoj doprinos

deficitarnim temama iz kulture, umjetnosti, filma, književnosti, lektorisala članke, uređivala kompletan foto sadržaj i možda najbitnije odgovarala na mailove umjesto mene, na mnogo uljudniji način, nego što bih ja to sa već spomenutim lošim živcima.

Borisu Čoviću, živčanom Mostaru, koji kad počne da galami, ne može ga zaustaviti niko i ni u kojoj situaciji. Baš taj nam u poslijednjih nekoliko izdanja čuva guzove sa svojim administrativnim izvještavanjem i uz konsultacije o finansijama sa **Lejlom Salkanović** i **Samironom Mahmićem** (kojima isto ide veliko hvala), omogućava meni i drugim članovima redakcije da mislimo na sadržaj, teme, naslove, podnaslove i dizajn. Ne brinemo se gdje ćemo spavati, gdje raditi, šta ćemo jesti na sastancima i kod koga su pare za te stvari. To je Borisova briga. Mi pojedemo, popijemo i idemo dalje, a on nosa račune, kupuje sokove, kiselu za mahmurluk i po prvi put mene niko ne pita ništa, a svega ima.

Denisu Hadžiću Gigi, mom bratu, cimeru, drugu, čovjeku s najviše obraza na ovom svijetu. Prvom i vjerovatno jedinom počasnom članu redakcije omladinskog magazina "Karike". Njegov angažman od samog početka samostalnog izdavanja našeg lista bio je najjači od svih dopisnika ikada. Ganjao je nove ljude za i saradnike, hvatao fotografije po potrebi, radio intervjuje, pisao jednu od najčitanijih rubrika i šta sve ne. Iako je više puta dobijao poziv za članstvo u redakciji, nije prihvatio. Međutim, njegovo zalaganje za "Karike" se nikad nije smanjilo ni kvalitetom, a ni kvantitetom. Hvala za to što je oven ovine uvijek osjećao kao svoje i što je mislio na njih i onda kad mu realno nisu trebale biti ni na kraj pameti.

Hani Čolić maloj (zapreminom) djevojci, velikom insanu i radniku, izvršnoj urednici. Prvoj osobi u "Karike" koja je učinila da ja ne radim baš sav posao uređivanja, preuzela komunikaciju sa dopisnicima i priku-

pljanje tekstova i fotografija. Uz **Ljupka Mišeljića**, jedna od mlađih osoba zbog kojih sam sretan što postoji ovaj magazin, jer sam za samo nekoliko mjeseci uvidjeo napredak koji se postiže godinama. U svakom smislu, pa čak i finansijski garantujem da bi funkciju izvršne urednice mogla obavljati u bilo kojem pisanom mediju u BiH.

Zahvaljujem se svim članovima redakcije i Lokalnim timovima ONA-BiH-a, jer su bili tu neki period ili sve vrijeme, te omogućili mlađim ljudima u BiH da pročitaju mnoge bitne stvari koje, osim samoinicijativno, nisu mogli pročitati nigdje drugo.

Iskusniji i bolji

Zahvalnicu, ovaj magazin i ja sa njim, duguje i **Ozrenu Kebi**, iskusnom novinaru od kojeg su drugi članovi redakcije i ja, na jednoj trodnevnoj radionici, naučili više o novinarstvu nego za tri godine studija. Uz njega, hvala gospođi, majci i također velikoj novinarki **Ljiljani Zurovac**, izvršnoj direktorici Vijeća za štampu u BiH, sa kojom sam nadopunio svoje znanje i vještine (i opet ne samo ja) koja je nakon desetina godina radnog iskustva u struci bila dopisnica za "Karike" i pitala me: "Uredniče, koja mi je tema?", a ja se usr'o k'o grlica i pis'o odgovor od 10 rečenica dva sata – čuj Ljiljana Zurovac mene pita "Koja mi je tema?". Pored toga nas je gurala i pomagala što preporukama, što savjetima kad god je to bilo moguće. Iz struke, još **Biljani Matijević** iz Slobodne Evrope, isto dopisnici ovog časopisa, čiji sam tekst uredno mogao poslati svakom mlađom novinaru kao obrazac kako se obrađuje tema i kako se o istoj piše – jasno, koncizno, temeljito i sa što više informacija.

A hvala i onima, koji su ni krivi ni dužni, i još bitnije skoro nepovezani sa radom "Karike", hiljadu puta slušali o problemima, "pojeli poparu", tj. moje tersluge kad nešto ne funkcioniše – **Haski, Čupi, Zeli, Adiju, Peši, Đeni** i mnogim drugima kojih možda ne mogu da se sjetim.

Svim dopisnicima i sagovornicima, od Rusije, Amerike, Švicarske, Bugarske, Armenije, Makedonije, Hrvatske i Srbije koji su nam pružili neke relevantne i kvalitetne informacije o dešavanjima u regionu, Evropi i svijetu.

Svima onima koje sam zaboravio spomenuti, a doprinijeli su izradi ove publikacije, pa makar i "hejtanjem", jer smo dijelom i zbog njih postali najbolji.

POLA TEME BROJA

Praznična jednačina euforije, ugodja i troškova

Prijedloge i odgovore na pitanje: „Gdje i kako dočekati Novu godinu?“ u ovom tekstu nećete naći. Kako matematički ispravno okititi drvce, kako se čuvati, koliko trošiti i koliko praznici koštaju, pak hoćete. Ukoliko ste se odlučili gdje i kako čekate Novu godinu, обратите pažnju na opasnosti koje se mogu dogoditi.

Piše: Ljupko Mišeljić

Matematičari sa Britanskog univerziteta Sheffield pred početak prošle godine objavili su formulu savršenog ukrašavanja novogodišnje i božićne jelke. Prema njihovom mišljenju harmonija zelenila i sjaja leži upravo u formuli tj. obrascu kićenja, pa je potrebno pažljivo izabrati broj kugli, dužinu ukrasnih traka i sijalica.

Formula tj. obrazac koji se koristi za dužinu sijalica je visina drveta puta „pi“ (3.14). Za veličinu zvijezde, anđela ili drugih ukrasa na vrhu jelke potrebno je visinu jelke podijeliti sa deset.

Dužina ukrasnih traka biće savršena ukoliko sa brojem „pi“ pomnožite broj 13. Dobijenu vrijednost podijelite sa brojem osam, pa rezultat pomnožite sa visinom jelke.

Primjerice, jelku visine 180 centimetara potrebno je okititi sa 37 kugli, oko 919 centimetara ukrasa i 565 centimetara svjetiljki. Na vrhu jelke trebalo bi da stoji ukras visine 18 centimetara.

Kad se čuvaš i praznik te čuva

Analiza britanskog Nacionalnog centra za zdravlje potvrdila je da se, pri-

likom unošenja jelke u kuću ili njenog ukrašavanja, svake godine provrijedi gotovo hiljadu ljudi. Skoro 350 osoba zadobije povrede zbog svijetlećih lampica.

Božić je, koga god datuma bio slavljen, najopasnije doba u godini. Nepažnja, praznica raspoloženje zbog slobodnih dana, školskog raspusta, pa i promjena rutine korak su bliže povredama i opasnostima koje prijete. Od urušavanja snijega sa krovnog pokrivača i utapanja u zaleđenim rijekama i jezerima svake godine umre 25 ljudi.

foto: Lana Čosić

Osim ukrašavanja kuće ili drvceta, bogata praznična trpeza takođe predstavlja veliku opasnost jer se skoro svaki peti čovjek otrova ostacima čurke koja je u frižideru stajala duže od dva dana. Božić je, također, doba darivanja, praštanja, molitve, odlaska u crkve ali i pridržavanja njenih odredbi ili zapovijesti. Jedan od težih grijehova je i neumjerenost u jelu i piću, stoga se treba čuvati i izbjegavati prejedanja, napijanja, bilo zbog vjerskih ili zdravstvenih razloga. Broj osoba koje su se otrovale alkoholom je u ovo doba za 41% veći nego u bilo koje drugo doba godine.

Zbog prevelike količine alkohola

i droge, period od 21.decembra do 19.januara slovi kao najopasnije doba godine, jer je u njemu zabilježeno povećanje smrtnih slučajeva čak za 13%. Stručnjaci tvrde da su alkohol i cigarete, te veliki broj svjećica i petardi krivi za to što je rizik od smrti u požaru tokom ovog perioda oko 50% veći nego li u drugim mjesecima.

Tokom decembra, unatoč brojnim opasnostima koje prijete, broj samo-

neradnom danu halali 12 miliona evra. Gubici privrede procjenjuju se između 11 i 17 miliona evra dnevno.

Postoje i određena vjerovanja da je upravo crkveni kalendar kriv zbog činjenice da je država Srbija za jednu sedmicu izgubila 84 miliona evra jer povodom Međunarodnog praznika rada i Vaskrsa, državnog praznika Srbije, radnici nisu radili od 1. do 7. maja.

Naime, država je morala izgubiti tih

Međutim, spajanje novogodišnjih i božićnih praznika dovelo je do toga da je srpska privreda na samom početku kalendarske godine zabilježila gubitak od 130 miliona evra.

Otići u kafić, klub, pub, biti kod prijatelja ili sa porodicom, u svojoj kući ili na nekom drugom mjestu odluka je svakog pojedica, ali nerijetko i društva sa kojim želite dočekati Novu godinu. Najvažnije je ipak naći jednačinu po

ubistava je niži, a posebno kod žena. Tačne informacije zbog čega je to tako nema, međutim, treba uračunati i faktove prazničnih ugođaja i sreće.

Da platimo, pa da radimo

Spajanje praznika i brojni neradni dani fundament su za nova preračunavanja koliko to košta privedu i institucije jedne zemlje.

Rukovođeni ovom činjenicom, Unija poslodavaca Republike Srbije izračunala je da država po svakom

84 miliona evra, jer bi u suprotnom prekršili zakon.

Nema riječi o vještačkom spajaju prazničnih dana nego o primjeni Zakona o praznicima. Međunarodni dan rada slavi se dva dana, 1. i 2.maja. Vjerski praznik, Veliki petak, ove je godine bio 3.maja. Ponедјeljak, 6.maj je po Zakonu neradni jer je drugi dan Vaskrsa. Sasvim slučajno, državni i vjerski praznici su se spojili.Čak i oni koji su htjeli raditi nisu mogli jer kada ne radne banke i državna administracija, ne mogu završavati poslove.

kojoj ćete sa što manje troškova, što ljepše i prikladnije provesti tu „najluđu noć“ u godini, ali i cijelu novu godinu. Gdje god se našli te noći najvažnije jedu je sretni i veseli provedete. Biti zadovoljan i srećan te noći, zavisno od vaše percepcije, može dovesti do nadoknade svih trenutaka u kojima to niste bili u ovoj godini. Ukoliko vam ostane veliki broj fotografija, uspomena, sjećanja na lijepе trenutke, pa i dosta neopranoг суда, zapamtite da je sretan onaj ko je u duši sretan.

Tetoviranjem

Tetoviranje nije tek suvremenih način izražavanja putem tragova tinte na koži. Postoji još od vremena najstarijih civilizacija. Prvi put se spominje u civilizaciji Maora koji su iscrtavali svoja tijela raznobojnom tintom kao znak pripadnosti određenom plemenu. Danas se ljudi tetoviraju iz estetskih, ritualnih, ili pak društvenih razloga.

Piše: Hana Čolić

Tetoviranje je trajno unošenje tinte različitih boja u kožu uz pomoć posebno izrađenih igli. Ono što tetovaži osigurava trajnost je činjenica da se tinta ne unosi u površinski sloj kože (epidermis) koji se stalno regenerira, nego u dermis, dublji sloj kože koji se nikada ne mijenja. U povijesti su načini i razlozi tetoviranja bili mnogobrojni. Danas je uobičajen samo jedan način (mašinica za tetoviranje), a razloga je tek nekolicina. U razgovoru s članovima *Afekt Tattoo & Clothing Crew-a*, tattoo umjetnicima Adnom Jahić, Jasminom Mustajbegovićem i Nazmirom Vatrešom otkrivamo kako, zašto i tko se danas podvrgava tetoviranju.

U prošlosti se tetovaža smatrala svojevrsnom oznakom pripadnosti, ljudi su se često tetovirali i radi raznovrsnih obreda i rituala. Danas, međutim, tetovaža predstavlja dio osobnosti onoga tko je nosi, uspomenu ili, naprosto, iskazivanje naklonosti prema određenim ideologijama, predmetima ili ljudima.

„Postoje tri vrste ljudi“, kaže Jasmin, „jedni koji se tetoviraju da bi bili cool, drugi koji tetoviranje smatraju umjetnošću i treći, koji tetovažom žele ovjekovječiti sjećanje na njemu bitnu osobu ili događaj.“

Zivot tattoo majstora

Da bi netko imao dobru tetovažu, netko je mora i napraviti. Tu na scenu stupaju umjetnici kirurški mirne ruke. Njihov prvi i najbitniji zadatak je savjetovanje.

„Pri donošenju odluke za izradu tetovaže, postoje tri faktora od presudne važnosti, veličina i motiv tetovaže, te dio tijela koji želimo tetovirati“, dodaje Jasmin.

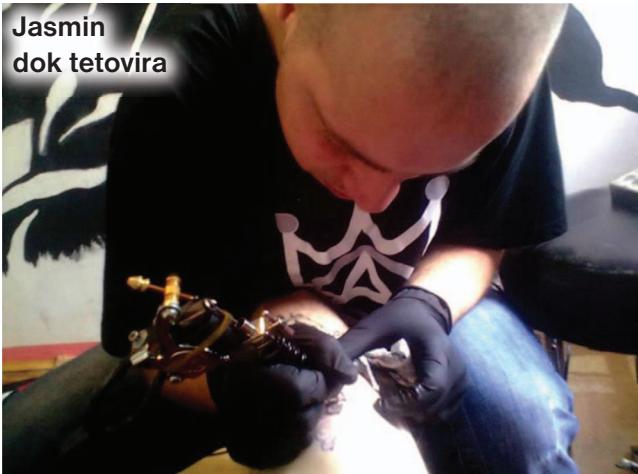
„Tetoviranje baš i nije za svakoga. Tetovaža je trajna, nosit ćemo je do kraja života. Treba stoga biti svjestan što bi ta tetovaža trebala predstavljati i da je se praktički više ne možemo riješiti jednom kad je napravimo“, smatra Nazmir.

Treba imati na umu i to da mnogi poslodavci zahtijevaju da se uposleniku tetovaža ne smije vidjeti na radnom mjestu, pa stoga treba pažljivo birati mjesto naše buduće tetovaže.

Posao tattoo majstora podrazumijeva i ogromnu odgovornost, kako prema zdravlju, tako i prema zadovoljstvu klijenta. Mnoge rasprostranjene virusne i bakterijske infekcije prenose se upravo krvlju. Zato je od iznimne važnosti čistoća i sterilnost svih elemenata koji će pri procesu tetoviranja doći u bilo kakav kontakt s kožom klijenta.

„Mnogi tattoo majstori, posebno na našim prostorima, smatraju da je dovoljno dezinficirati mašinu, koristiti nove neupotrijebljene igle za tintu i kirurške rukavice, ali zato zaboravljaju da se tinta za svakog klijenta treba dozirati u male posudice i ni u kom se slučaju ne smije vraćati višak u originalnu bočicu s tintom“, naglašava Adna.

Koliko god da je teško stalno imati na umu sterilnost opreme, ipak je mnogo teže razmišljati o reakciji klijenata po završetku

tetoviranja. Nakon svega, tattoo majstor ima samo jednu priliku da od trajnog neizbrisivog traga tinte napravi umjetničko djelo koje će klijent zauvijek nositi s ponosom i zadovoljstvom.

Poteškoće u svijetu tetovaža

Prva nedoumica u želji da se postane tattoo majstor je talent koji umjetnik posjeduje. Naravno, mnogo toga je stvar prakse, poput mirne ruke u povlačenju linija, sjenčenja, odabira komplementarnih boja, ali tattoo majstor ne može postati netko tko nije maštovit i snalažljiv.

Sova u Afektu

Na našim prostorima tattoo shopova nema mnogo, a i oni između kojih možemo birati često ne zadovoljavaju sanitetske uvjete i željeni kvalitet finalnog proizvoda.

„Jako je teško u BiH nabaviti kvalitetan materijal i opremu, pa tetovaže nakon par mjeseci niti ne sliče onome što je prvo bitno zamišljeno. Štoviše, naši tattoo majstori žele na brz način doći do lake zarade nauštrb kvaliteta tetovaže, pa često neracionalno podižu cijene svojih usluga“, nadodaje Adna.

Dodatnu poteškoću u našem društву predstavlja stereotipizacija ljudi koji imaju tetovaže. Često ih se obilježava kao

problematicne individue koje nemaju ambicije niti uslove za uspješan život, povezuje ih se s alkoholičarima, ovisnicima ili odbačenim buntoncicima.

„Tetovaža nije znak kriminala, problematičnosti, ona je odraz emocija onoga ko je nosi. To što je neko odlučio išarati svoju kožu tintom, ne označava ga razbojnnikom ili zločincem“, kaže Nazmir.

Na kraju, jedina prepreka potencijalnom klijentu, ljubitelju tetovaža, je količina болi pri tetoviranju. Iako prisutna, bol je stvar pojedinca. Svi različito podnose bol, ali i mjesto na kojem se tetoviramo igra veliku ulogu u određivanju koliko boli moramo pretrptjeti.

„Dok se radi tetovaža, niko ne uživa; majstor strepi i pažljivo povlači linije u strahu da ne pogriješi, a klijent trpi bol. Tek kada tetoviranje završi, oboje uživaju; klijent u svojoj tetovaži, simbolu i dijelu sebe, a majstor u svom novom umjetničkom djelu“, zaključuje Jasmin.

Živio prvi maj!

Snijeg umeljan u vjetar, ulazio je kroz šupljine drvenih okvira na prozorima. Spavao sam, a između mojih, na velikom prstu pocijepanih čarapa, i prozora, bio je radijator. Radijator nije grijaо. Ali nije ni krio da ne grije, tako da ni ja nisam krio da mi nije hladno. Shvatili ste! Krio sam prst pod jorganom kao zmija noge, a pošto sam lagao da mi nije hladno (a znamo da su u laži kraće noge), ja sam samim tim bio dalje od prozora i onog vjetra umeljanog u snijeg - tako da mi je bilo toplije.

Eto nam nove godine! Sretnija će biti nego prošla, to mi uvijek kažu, a ja svaki put neću da kvarim momenat. Ne vidi se često toliko lica razlivenih u osmijeh na jednom mjestu. Svi, tu noć istinski vjerujemo da neće biti više ni sirotinje, ni gladnih, ni poskupljenja plina ili cigara, ni klošara, ni praznih džepova...

Iako ja provučem nekad: „Meni je nova godina svaki dan

kad imam keša“, ne želim ići do kraja sa zajebavanjem tj. s realnošću, jer je ta noć nerealno drugačija. Čarobna. Magična. Ne želim ljudima kvariti čestitke, jer najteže je čestitati novu godinu prvim osobama. Poslije treće osobe recimo, sve ide glat, jer tad tri puta izgovorena laž postaje istina.

Ne želim vam sretnu godinu. Želim vam sretan novi istrgnuti list kalendarja i korak bliže smrti.

A ovaj list Karika, istrgnite (s lijeve strane gdje smo označili) i zaliđepite na zid svoje sobe i neka vas za 30 godina podsjeti zašto nemate potrebu klinji kojeg držite u krilu reći: „Da su meni tvoje godine“.

Zašto? Zato što ste svoje proživjeli bolje nego će taj klinjo za četiri života proživjeti. Ostalo je čisti prosjek. (Ovo sa starcem i klinjom u krilu nema veze ni sa Djeda Mrazom, a ni sa Kačavendom)

POZNATI ČITAJU

Dubioza kolektiv je bosansko-hercegovačka grupa osnovana u Zenici 2003. godine. Danas je sačinjavaju Adis Zvekić, Almir Hasanbegović, Vedran Mujagić, Brano Jakubović, Senad Šuta, Armin Bušatlić i Mario Ševarac. Njihova muzika je mješavina hip-hopa, reggaea, duba, rocka i bosanskog folklor-a. Kroz svoje pjesme izražavaju nezadovoljstvo brojnim problemima u bh. društву. Do sada su izdali sedam albuma, a posljednji, „Apsurdistan“ se može besplatno preuzeti sa njihove web stranice www.dubioza.org.

NAPOMENA:

OVA PUBLIKACIJA
(OMLADINSKI MAGAZIN
"KARIKE") JE URAĐENA
UZ POMOĆ SHL-a.
SADRŽAJ PUBLIKACIJE
JE ISKLJUČIVO
ODGOVORNOST
ONAuBiH I NI U
KOM SLUČAJU
NE PREDSTAVLJA
STANOVIŠTA SHL-a.

Omladinska Novinska Asocijacija
u Bosni i Hercegovini

**SCHÜLER
HELPEN
LEBEN**

**EKIPA OMLADINSKOG MAGAZINA
KARIKE ŽELI VAM SRETNU I
USPJEŠNU NOVU 2014. GODINU**